

ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК

20
ДИНАРА
1952

Година XXIV Број 586
Субота, 23. март 1963. год.

ИЗПАЗИ СУБОТОМ

КРОЗ ВЕКОВЕ

СПЛАВОВИ НА МЕШИНАМА

Гумени чамци који се могу надувати нису проналазак нашег времена. Још пре 5.000 година Асирци су знали за њих. Наиме, они су мешине убијених животиња најпре тако препарирали

да не пропуштају воду, затим би их надували и везали једну за другу. Преко мешина стављали су даске и на тај начин добијали веома јак и издржљив сплав на коме су, на пример, могли да се преносе камени блокови тежики и до 40.000 килограма.

ЛУДА МОДА

Претераности у моди одувек су изазивале чуђење и негодовање. Равно пре сто година један лист донео је овакву вест:

„Светске даме украшавају своје главе понекад сасвим неукусно. Поред птичица, колибрија и лептирова, код њих се на главама кочепере бубе, вилини коњици и минијатурни густероци. Книгиња Метерних појавила се у позоришту са целим војником од злата високиком 4 палца — на свом темениу.

БУБЕ-САБОТЕРИ

За време Кримског рата (1853—1856) вођеног између Русије и Турске, којој су притекли у помоћ (1854) Француска, Енглеска и Сардинија, у

извештају једног енглеског официра помиње се саботажа извршена у војним магацинима. Саботери су у ствари биле буба-швабе које је привукла маст на артиљеријским зрнима. Пошто су појеле маст, бубе су прешле на оловни омотач артиљеријских зрна.

ФЛАШ ГОРДОН

У ОВОМ БРОЈУ: Пећ хиљада јодина чистоће. Камење јовори. И оштризнуј Шај јразник морнара. Вук и новинарство. Прва победа. Друге земље — други обичаји. Занимљивости.

Ripley's

Веровали или не!

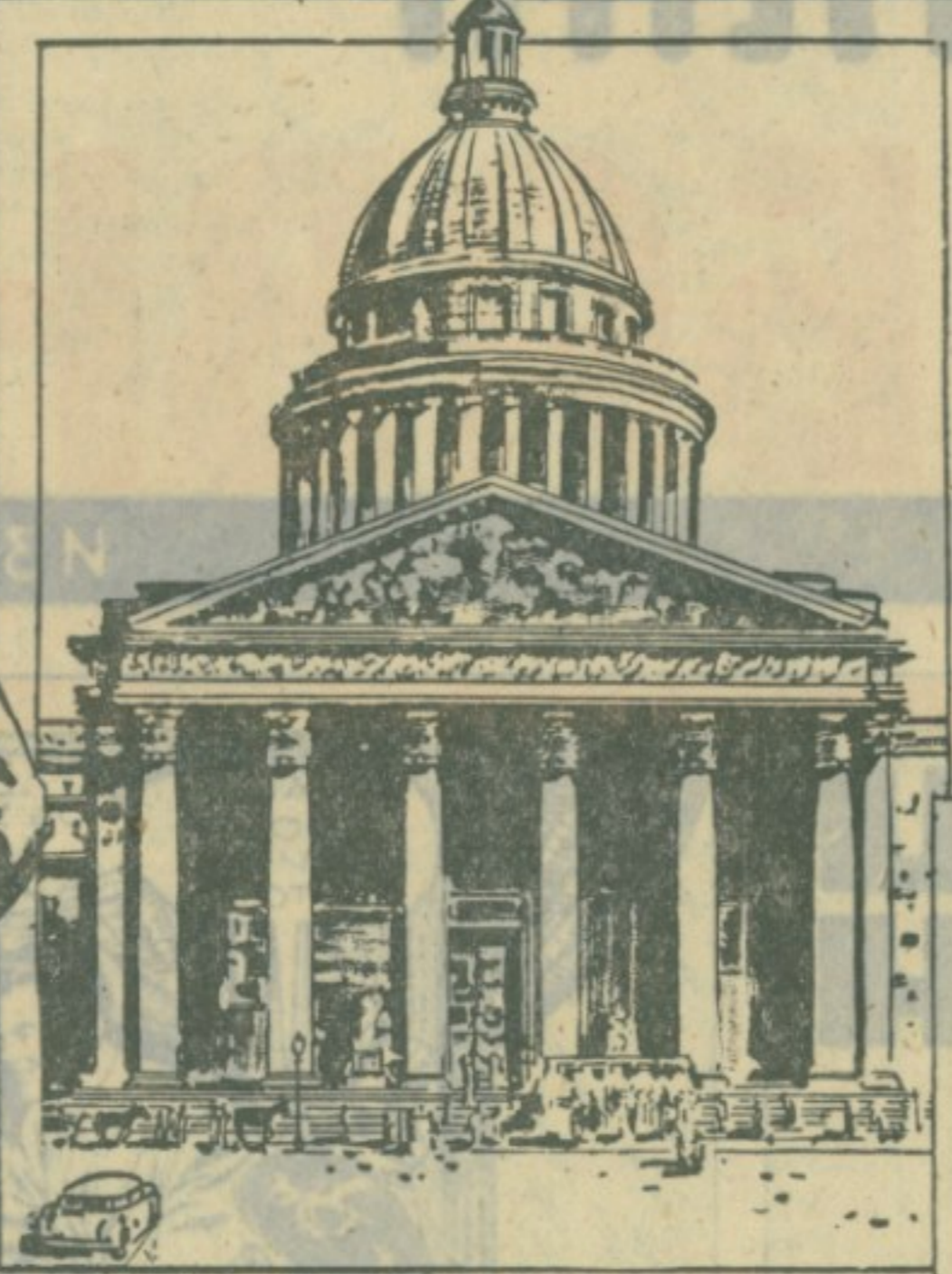
ОДГОВОР:

ГУСТАВ ВИГЕЛАНД

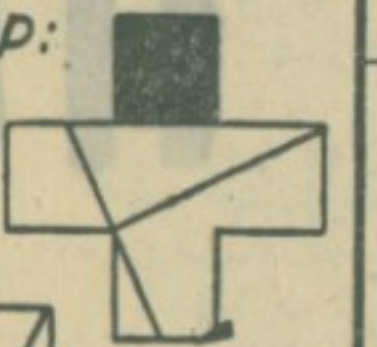
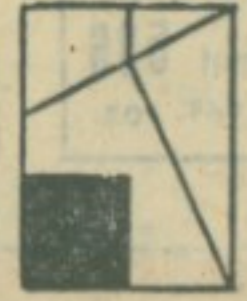
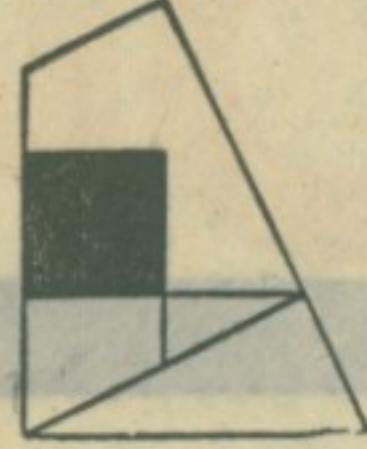
(1869-1943)

МУВЕНИ НОРВЕШКИ СКУЛПТОР СКОЛПИО JE 1921. СА ГРАДОМ ОДЛОМ УГОВОРА ДА ГРАДУ ПРИПАДНУ СВЕ СТАТУЕ КОЈЕ БУДЕ ИЗВАЗАО А ДА ОН У ЗАМЕНУ ДОВИЈЕ БЕСПЛАТАН АТЕЛЈЕ И ПЛАЌЕНЕ СВЕ ТРОШКОВЕ ЗА МАТЕРИЈАЛ

ЗА 22 ГОДИНЕ ГРАД JE ДОБИО 1.000 ВАЈАРОВИХ ДЕЛА АЛИ JE ИЗ СВОЈЕ БЛАГАЈНЕ ИЗДАО 2 800.000.000 ДИНАРА

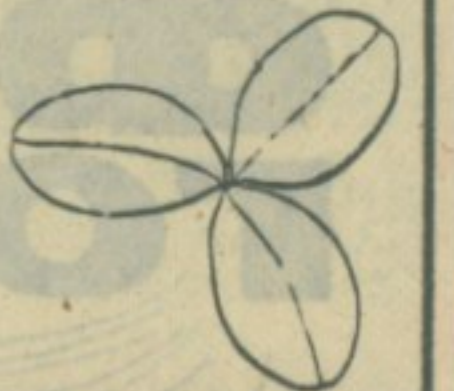

КАКО ПРЕУРЕДИТИ ОВУ ФИГУРУ ДА БИ СЕ ДОБИО КВАДРАТ, КРСТ, ТРОУГАО И ПРАВОУГАОНИК?

ПАНТЕОН

У ПАРИЗУ ИЗГЛЕДАО JE ТОЛИКО НЕСТАБИЛАН КАДА JE 1780. ГОДИНЕ БИО САГРАЂЕН ДА JE ЊЕГОВ ТВОРАЦ АРХИТЕКТ ЖАК СУФЛО ДОБИО СРЦАНИ НАПАД И УМРО — А ИПАК ОВА ГРАЂЕВИНА ЈОШ СТОЈИ

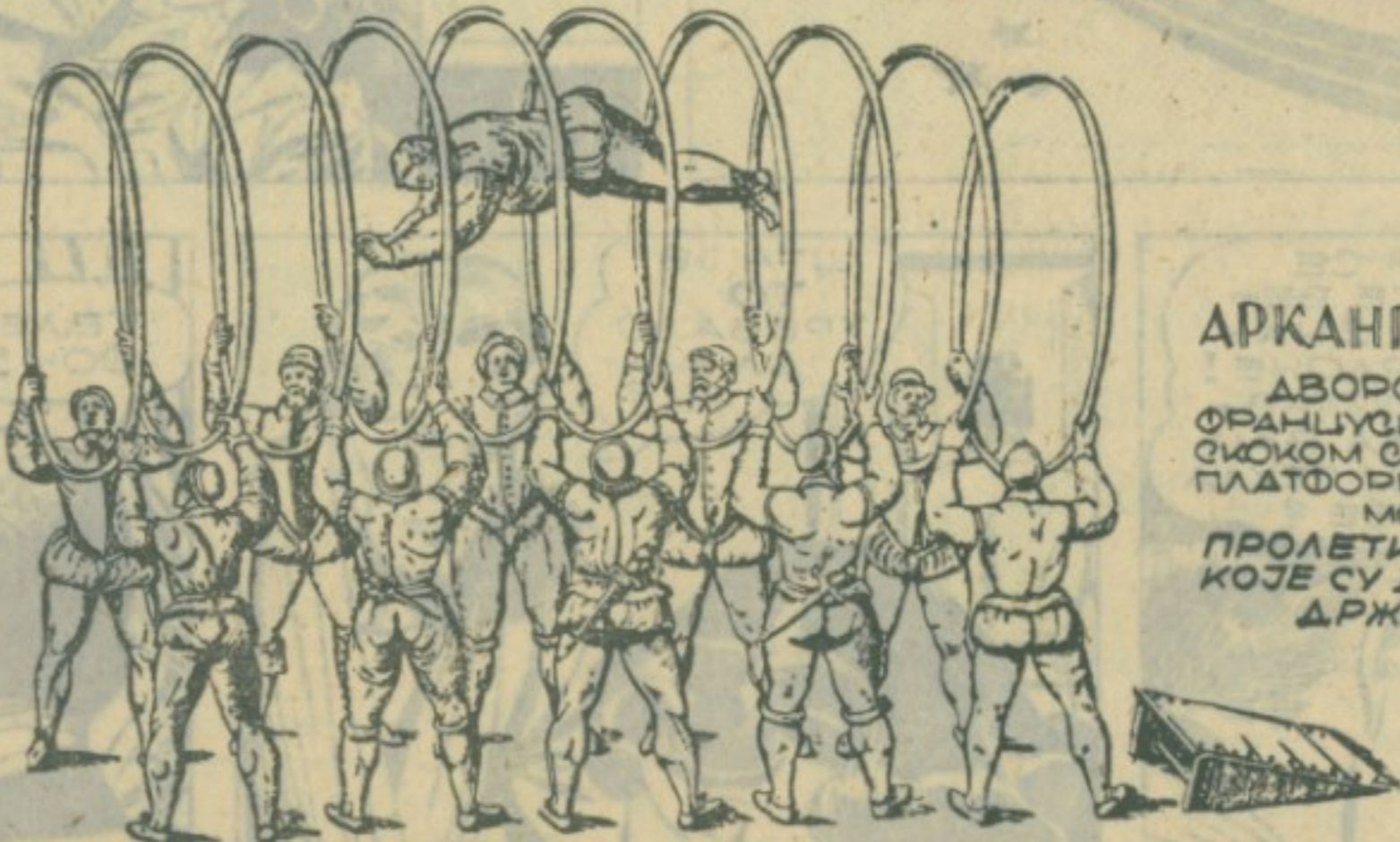

ТРОЛИСТУ ДЕТЕЛИНУ

С ЈЕДНИМ ЖЕЛЕНИМ, С ЈЕДНИМ ЖУТИМ И С ЈЕДНИМ ПОЛА ЖЕЛЕНИМ А ПОЛА ЖУТИМ ЛИСТОМ НАШАО JE ВИЛИЈЕМ РОЈЕРС ИЗ ОРТИНГА (САД)

ОСТРВО ОАЗАНА НА РЕЦИ БИДАСОА ПОДА ГОДИНЕ JE ФРАНЦУСКО, А ДРУГО ПОДА ГОДИНЕ, ПРИПАДА ШПАНИЈИ.

АРКАНГЕЛО ТУКАРО

ДВОРСКИ АКРОБАТ ФРАНЦУСКОГ ВЛАДАРА ШАРЛА X СЛОЖНОМ СЕ НЕЕЛАСТИЧНЕ ПЛАТФОРМЕ И БЕЗ ЗАЛЕТА МОГАО JE ДА ПРОЛЕТИ КРОЗ 10 ОБРУЧЕВА КОЈЕ СУ ЈО ВИСОКИХ ДВОРАНА ДРЖАЛИ ИЗНАД ГЛАВА

Лов некад и сад

У данашње време лов у већини случајева служи само као забава, а ни многим ловцима није познато од каквог је значаја он некада био за људе.

Човек је започео борбу против животиња: камењем, зачима, копљима, стрелама, омчама и мрежама и тако се полако пео степеницама културе. Иако су методе лова постале савршене, ипак се и данас још неке не разликују много од првобитних.

Пошто је за лов била потребна вештина, а добар ловац морао имати нарочите способности — то су у старом друштву ловци заузимали и нарочити положај.

ЛОВ НА ЛАВОВЕ ПРЕ 3000 ГОДИНА

У гробовима мушкараца на старом Оријенту налазе се урезани цртежи слонова, нилских коња, риба, птица и антилопа, као сведочанство лова.

вачке способности оног који је ту сахрањен.

У Египту, као и касније у Европи, лов је постао привилегија владајуће класе. За египатског владара Тутмеса (1502 — 1448. пре н. ере) прича се да је био одличан ловац и да је приликом једног великог лова који је он приредио уловљено 120 слонова.

У асијском епу Гилгамешу велича се лов на лавове. Асурбанипал (884 — 860 пре н. ере) је у Месопотамији ловио слонове и они су у тим крајевима скоро потаманени.

У римско доба се није лако ловило само на поседима појединих великана, него су ловишта била приступачна увек свима. Тада чак није постојало ни време поштеде. Најомиленији лов у то време је био на дивље свиње.

КАЗНЕ ЗА ЛОВОКРАДИЦЕ

Немачки и француски владари средњег века, желели су да се баве ловом као и њихови преци.

Франачки краљ из меровиншке династије Клодвиг Теодоберт (умро 548) био је страстан ловац и изгубио је живот ловев.

Карло Велики се одушевљавао ловом и за његове владавине донесена су и правила лова у којима је предвиђено и време поштеде. На својим имањима поставио је ловне чуваре и псе — и тако сачувао поједину дивљач од истребљења. Такозвани „високи лов“ био је привилегија племића док су остали сељаци и грађани смели да лове „ниски“ дивљач: зечеве, барске птице, лисице и слично.

Феудални господари увели су тешке казне за довокрадице. Ухваћеном би одсекли руку, а због тешких прекршаја би чак обесили о шумско дрво као застрашујући пример. Некога би ушили у крзно дивљачи и онда на несрећника нахушкали псе.

Помоћу паса и соколова лов је постајао све лакши.

У СРЕДЊЕМ ВЕКУ ЛОВ НА МЕДВЕДЕ БИО ЈЕ ОМИЉЕН У НЕМАЧКОЈ КАО И У ФРАНЦУСКОЈ, ГДЕ СУ ЈОШ ПОЧЕТКОМ 19. ВЕКА ТЕРАЛИ ПСЕ ДА СЕ БОРЕ СА ВЕЗАНИМ МЕДВЕДИМА. ЗА ОВАЈ ЛОВ ЈЕ УПОТРЕЂИВАНО КОПЉЕ, ВОДЕЖ И МАЧ, А И ПСИ СУ ИГРАЛИ ВАЖНУ УЛОГУ

Цар Фридрих II Хоенштауфен је први написао књигу о лову са соколовима. Само онај ко би се показао као вешт ловац са соколовима, могао је добити водећи положај, јер је тако полагао испит из стрљеша, далековидности и племенитости.

„ЗЛАТНО ДОБА“ ЛОВА

Златно доба лова настало је после тридесетогодишњег рата. Подизани су ловачки замкови, оснивани вртви за звериње, делило се ловачко орђење, а читаве чете хајкача и помоћника пратиле су господаре у лову.

Ови грандиозни ловови су изазивали велике штете. Не само да се није пазило на то која се дивљач убија него су хорде ловаца, паса и коња немилосрдно уништавале све

што им је дошло под ногу. Чак су усени на пољима бивали потпуно изгажени и уништени.

После епохе апсолутизма, стало се на крају овој бесомучној врсти уништавања животиња. Људи, су увидели огромне штете које такав лов доноси. Племићи су због раскошних ловова запали у дугове а поља су била опустошена.

Француска револуција донела је велики преокрет — уклоне су забране, те је и скроман човек могао да лови, али само у дозвољеним пределима и у одређено време. Дошло се до закључка да сада треба чувати шуме и прирзду, те је и лов сведен на једну нормалну и разумну меру.

У 18. ВЕКУ ДИВЉАЧ ЈЕ УТЕРИВАНА У ОГРАЂЕНИ ПРОСТОР, А ЛОВЦИ СУ КОМОТНО СТОЈЕЊИ ИЗ ОГРАДЕ, НЕМИЛИЦЕ ТАМАНИЛИ ДИВЉАЧ. ТО МАСОВНО УНИШТАВАЊЕ ДОСТИГЛО ЈЕ СВОЈ ВРХУНАЦ У ЈЕДНОМ ЛОВУ У ДРЕЗДЕНУ 1. МАРТА 1761, КАДА СУ ЛОВЦИ УБИЛИ 667 ЛИСИЦА, 34 СРНИЦА, 833 ЗЕЦА, 34 ЈАЗАВЦА, 21 ДИВЉУ МАЧКУ, 3 ВУКА, 8 КУНА, 22 ЈЕЖА И 17 ПИТОМИХ ЗЕЧЕВА

Кад човек кине, често му присутни кажу: „Наздравље!“ Овај обичај поикао је још од давнина. Код многих народа сматрало се у древности да заједно са кијањем из човека излази зао дух који је изазвао болест.

Кијање се сматрало пред знаком оздрављења. Код Зулу црнаца и до данас се сачувао обичај да сродници долазе у посету болеснику и да га питају да ли је већ кинуо. Ако није, они почињу на глас да га жале говорећи: „Ох страшно је болестан!“

Још у прошлом веку у Гвинеји када би кинуо поглавица сви присутни пали би на колена, целивали земљу, пљескали длановима и зажелели му сваку срећу и благодет.

Обичај да се кијање поздравља био је раширен и међу старим Грцима. Муслимани при кијању кажу: „Хвала Алаху“. Индијци су некада онога који кине поздрављали са „Живи!“

Са истока је овај обичај прешао у средњовековну Европу, а затим у савремену. У „Правилима уљудног понашања“ издатим 1683. године у Француској могло се прочитати: „Ако се угледној и на високом положају особи догоди да кине, не треба да викнете у сав глас: „Бог да вас благослови, монсењеру“, већ да му се, скинувши капу, учтиво поклоните и горње речи да изговорите у себи.“

Изрази добрих жеља при ликом кијања сматрани су обавезним у кодексу ле-

НАЗДРАВЉЕ!

пог понашања енглеског друштва пре 70 година. И данас још се они могу чу-

ти у свим земљама Европе, додуше у полушаљивом тону.

Кажу да су се човек и кијавица истовремено појавили на Земљи. Сасвим могућно! У сваком случају, кијавица се помиње још у папирусима старог Египта. Од најдавнијих времена лекари су придавали веома велик значај утицају отежаног дисања на читав организам. „Отац медицине“ Хипократ сматрао је чак да кијавица води неправилном мешању „сокова организма“.

Некад се чак за лечење кијавице препоручивала хируршка метода: разрезавање слузасте опне у носу.

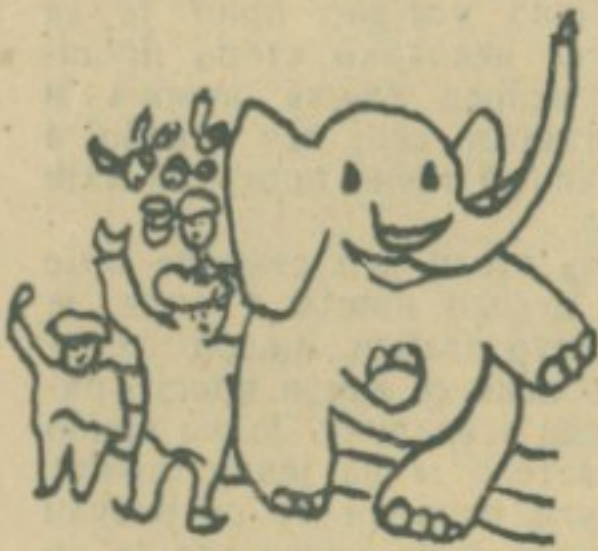
Овако радикални начини лечења кијавице биће нам схватљивији ако се сетимо да се у законима неких старих држава „смадна кијавица“ сматрала као разлог за развод брака, а „житка“ као разлог за двобој.

Историја је забележила не мало случајева када је таква „ситница“ као што је једна кијавица, била узрок великих трагедија. Кажу да је Наполеон због кијавице изгубио битку на Ватерлоу.

Опитима на животињама било је утврђено да су се при зашивању носних пролаза, тј. при „вештачкој кијавици“ као последица појављивала обољења на плућима и да се мењао састав крви. Код људи који пате од хроничне кијавице јављају се веома слична оштећења нервног система и крвотока. Лекари не могу да се сложе са историчарима који тврде да се због кијавице може изгубити битка у рату, али су уверени да се може изгубити битка за здравље читавог организма.

БУЧНИ НАВИЈАЧ

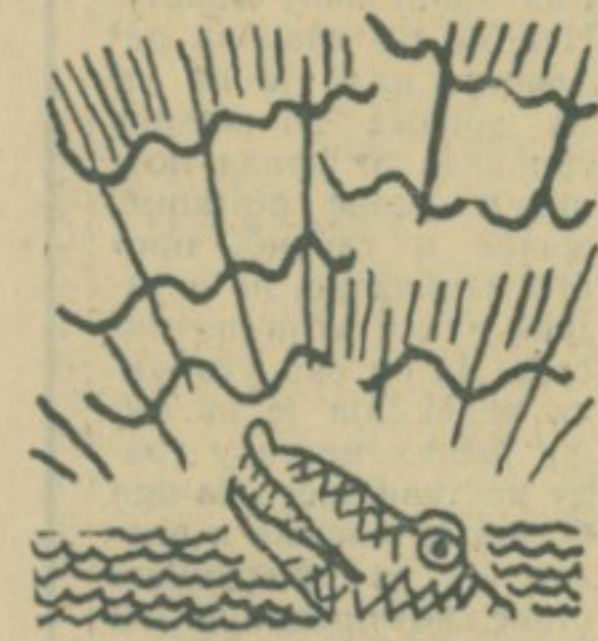
Џејлонски фудбалски клуб „Коломбо реинџерс“ има једног навијача који с нарочитим одушевљењем поздравља сваки успех свог тима. Његов глас редовно загуши све повике са трибина. То је

млади слон који се одазива на име „Шумпил“. Када навала „његовог“ клуба да гол, „Шумпил“ истог часа подиже сру и победоносно затруби.

Северна светлост на екватору

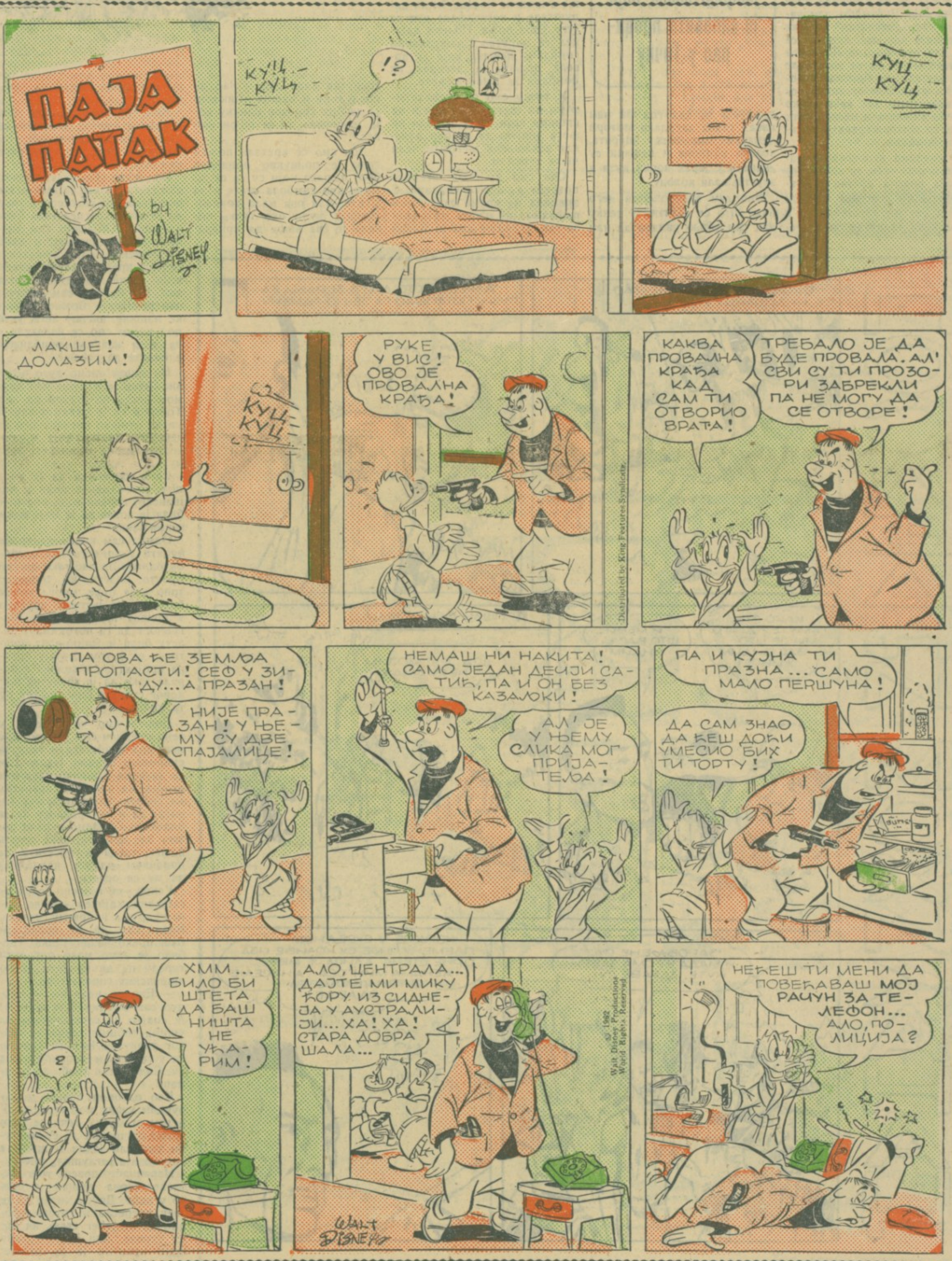
На екватору се стално појављује поларна светлост мада је до сада тамо нико није видео нити је може видети. Ствар је у томе што у образовању ове поларне светлости учествују инфрацрвени сунчеви зраци које човечје око не види.

Поларна светлост на екватору има задивљујуће размере: висина достиже 700 километара, а дужина износи неколико хиљада километара. Ову појаву открили су недавно геофизичари за време истраживања у оквиру Међународне геофизичке године.

КАДА?

Више од двадесет година свог живота професор Х. Леман, психолог са Универзитета у Охају, посветио је изучавању једног јединог проблема: када су људи које професије на врхунцу стваралаштва. И приметно је да је тај „момент“ код лекара: између 33 и 34. године, код психолога 36—49; код песника 26—30; 40—44, код књижевника и сликара и проналазача 30—35 година.

ПРВА ПОБЕДА

Другог дана повлачења придружили смо се бескрајној колони возила, пешака и избеглица која је грабала друмом из Ларисе. У главном су то били Аустралијанци и Новозеланђани који су држали положаје западно од Ларисе. По њиховим речима сам могао, како-тако, да реконструишем ситуацију: Немци, и поред тога што су на неколико места задржани успели су да се са главнином својих тенковских и моторизованих снага пробију и дођу за пете нашим који су се свом брзином повлачили ка Термопилима где ће, како се надала Врховна команда, успети да се успостави фронт. Пошто нисмо могли да ухватимо везу са нашим штабом једино нам је преостало да се прикључимо општој гужви која је хрлила на југ.

Управо смо прешли један мост кад су се појавиле прве формације Луфтвафе али како је било „маснијих“ циљева северније од нас где су се спајали друмови из Ларисе и Ламије, и где су се заглавиле две пешадијске бригаде у повлачењу ка Волосу, штурке су нас прелетеле али не и ниско летећи хајкели и месершмити који су митраљирали и засипали бомбама.

У средини непрегледне колоне и наш тенк се као и сва остала возила кретао у етапама од по стотинак метара: намах се све заустављало и кроз неки тренутаk опет кре-

Командир једног енглеско -тенковског одељења описује неколико драматичних тренутака из трагичних априлских дана 1941. године када су се грчке и енглеске снаге повлачиле пред надмоћним непријатељем који је силовито продвинуо у Грчку

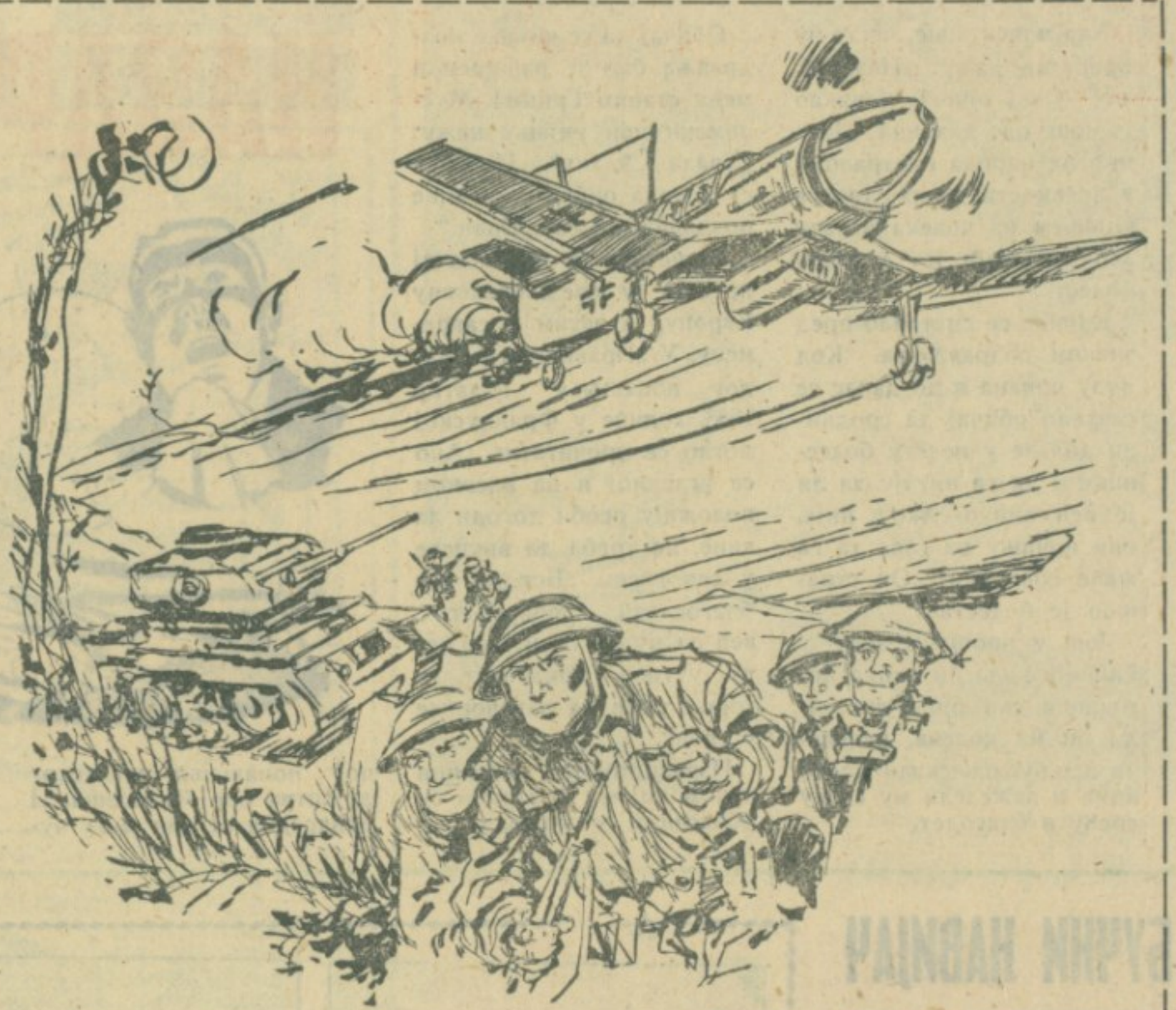
није место на друму ако желимо ма где да стигнемо. Сишли смо са асфалта и кренули пољима поред друма враћајући се на њега само кад наиђемо на неку препреку или поток који нисмо могли прегазити.

Људе је хватало очајање и бес што немачки авиони слободно и без икакве опасности по њих шетају над нашим главама, често тако ниско да су готово додиривали својим доњим делом цираде на камионима. Наши војници су отварали на њих ватру из ручног оружја али то овима, очигледно, није сметало.

Било је просто невероватно колико је дејствовања авиона изазивало мало штете. Тек по неки камион је добијао директан погодак и претварао се у буктињу и затим у црни стуб дима; други би били само онеспособљени за даље кретање а њихове посаде би их напуштале и настављале пут ка југу кроз поља. Понеки хајкели се окретао раштрканим гомилама пешака, које су вреле пољима и засипао их бомбама за живе циљеве.

У тенку смо се осећали и муни од свега па се чак и пешацима који су се попели на њега чинило да су бар донеkle заклоњени његовом челичном турелом.

Сви смо до бола осећали потребу да нешто учинимо. С времена на време сам дугим рафалима из нашег митраљеца гађао авионе али је дошао

тренутаk када сам морао да предуземем и нешто ефикасније да бих спречио панику која је почела да се шири око нас.

Док смо се кретали пољем тенк је привукао приличан број пешака који су га се држали као симбола снаге и заштите. Али ова мала концентрација људи око тенка почела је све више да привла-

чи и пажњу немачких авиона.

Као одговор на све оно што се дешавало око мене одлучио сам да претворим стари спори тенк у противавионски топ.

Уз један брег зауставио сам се таман кад је тенк остао под углом од 30 степени тако да је топовска цев тада била усправна. Објаснио сам тобици шта намеравам и како да ухвати у својој нишанској справи први немачки авион који буде прелетео изнад нас. На брзину сам израчунао релативну брзину немачке машине, висину лета, узго под којим смо се налазили и из тога извукао приближне елементе за гађање.

На авион нисмо дуго чекали. Летео је додуже над друмом доста по страни од нас. Тобиција га је ухватио али је хитац отишао превисоко и да леко иза авиона који је прошишао изнад колоне на друму.

Сама чињеница да је уопште успео да га види у нишанској справи и да опали — била је доказ да је моја идеја изводљива.

Одмах сам видео да треба пуцати у тренутку када авион одлази од нас тако да сам просто налетео на топовско зрно које буде, много већом брзином од његове, упућено у правцу његовог лета. Могућност да га погодим у налету била је минимална пошто су се у том случају брзина пројектила и авиона сабирале тако да је тренутаk њиховог сусрета био хиљаду пута краћи.

Пошто смо се попели у тенк кренули смо узбрдо, прешли врх и поставили тенк на супротној падини. Надао сам се да ћемо у нишау ухватити авионе на њиховом повратку ка северу. Нови положај доносио је и ту предност да се пилот, ако будемо пуцали пошто нас прелети, неће сетити нашег тенка и посетити га приликом идућег надлетања да му се освети.

Ускоро се појавио један усамљени хајкели управо изнад друма у правцу севера. Видео сам да ће прелетети баш преко нашег тенка. Тревало је само мало окренути турелу па да пролети преко нишанских справа топа.

— Ево га, надлеће, — викнуо сам у микрофон који ме је спајао са слушалицом на ушима тобиције тенка, — спаког тренутка ћеш га угледати у свом телескопском нишану. Сад... сад треба да га имаши!

Као одговор дошао је узбуњени узвик мог стрелца. У истом тренутку тенк се тако тргао од пуцња да су ми зуби ударили једни о друге а експлозија заглушила уши.

Две секунде, које су нам се чиниле две вечности, зрна су се налазила иза црне крстасте силуете авиона, а цела Те салија као да је престала да дише.

Прво усмијано црно је за свега неколико стопа прошло испред кљуна авиона и наставило свој пут у небо, а друго је тачно прогутао хајки кел.

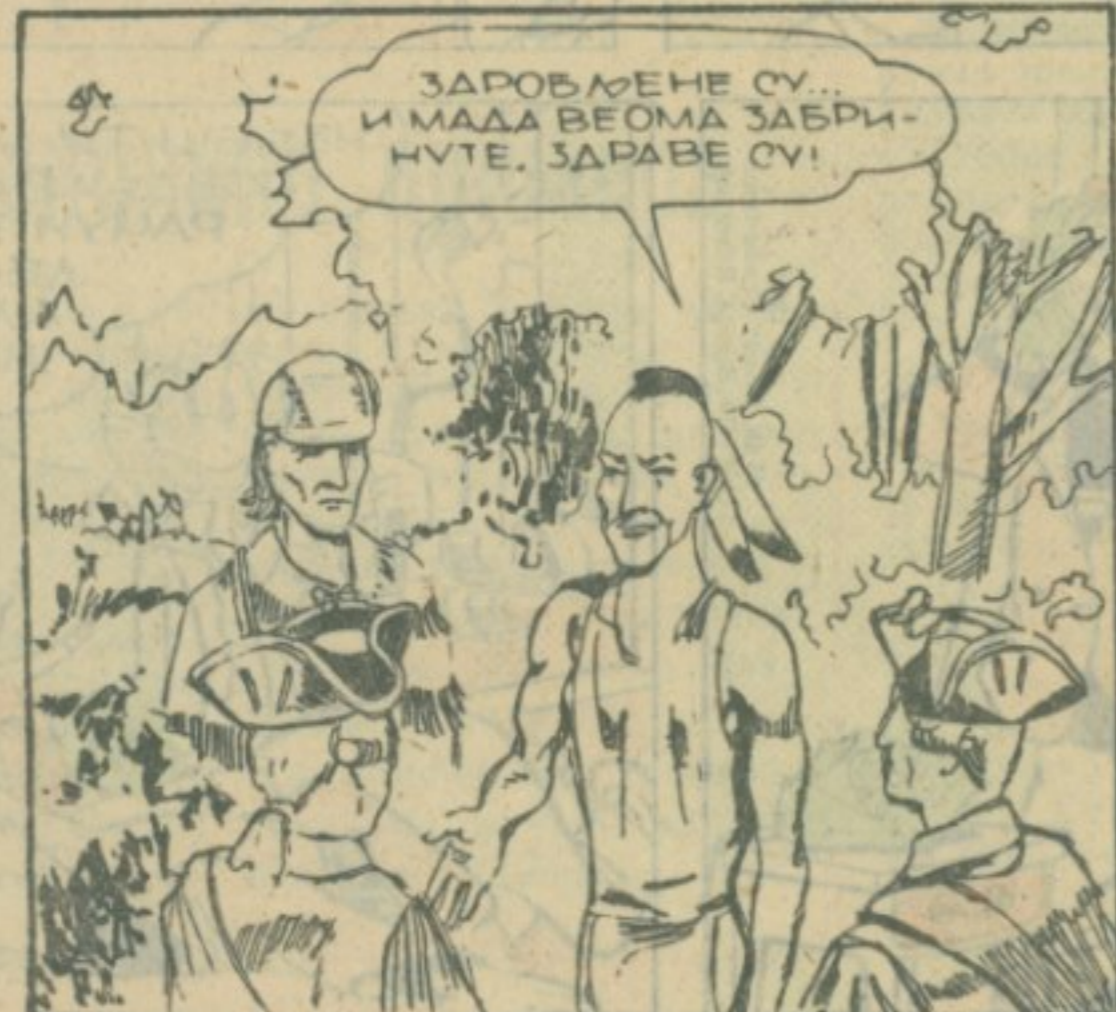
За стоти део секунде није се десило ништа а онда је букнуо пламен. Видело се јасно како се авион просто распада у ваздуху. Једно крило одлетело је на једну страну, други парчићи су се расули уоклоу а на месту где је до малопре ваздух секао дрски нападач остао је само траг црног и белог дима.

Из хиљаде грла проломиле се громогласно:

— Погодили су га... погодили су... Швабу.

Сагао сам се и почео да тапшем тобицију по рамену покушавајући да му нешто кажем али нисам успео да од узбуњене изговорим ни реч.

ГОСПОДИНОВИ ШОХАТЦИ

ЧУДНА АНКЕТА

У америчком граду Спрингфилду један месни лист спровео је веoma занимљиву анкету. Некоме од чланова редакције пало је на ум да докаже да већина грађана тог града потписује разне петиције, жалбе и слично, просто машинално, не читајући текст који потписује. Да би ово утврдила редакција је на више јавних места у граду поставила сто са прибором за писање и апелом — да пролазници ставе свој потпис на једну петицију упућену влади у Вашингтону. Ни један од пролазника није се оглушио о молбу али ни један од њих није прочитао шта потписује. Јер да су читали, зацело би одбили да потпишу петицију која је садржавала једну, намерно написану глупост: „да влада забрани да пада киша у време викенда“.

Када је лист објавио резултат ове анкете и, разуме се, садржину петиције, настала је у граду општа смејурија.

Лист је ипак био дискретан и није објавио ни једно име потписника „петиције“, чак ни њихове професије, а било је: судија, адвоката, општинских одборника, професора, студената и других.

5.000 ГОДИНА ЧИСТОЋЕ

После обичног купања сапуном и четком у нади остане три милијарде клица. У води после прања рубља у једном кубном сантиметру нађе се и до 28 милиона клица

Пре него што закорачимо у најраније доба историје човека и позабавимо се питањем чистоће навешемо један пример из данашњих дана — недавно су немачки научници извршили експеримент са једним човеком, наравно са његовом дозволом. Загњурили су га у каду, опрали га по свим правилима — четком и сапуном, а затим ту воду микроскопски испитали помоћу најмодернијих апарата. Нађено је око три милијарде клица!

Исти ови научници су затим ставили под лупу и прљава воду после прања рубља. Апарати су забележили 500 хиљада до 28 милиона клица на кубни сантиметар! То представља праву милионску војску микроба која стално наједа човека са намером да му донесе болест и смрт.

С правом је немачки хемичар Јустус Либиг изрекао ову истину: „Висина културе једног народа као и појединачна огледа се у потрошњи сапуна“.

Како су се људи односили према чистоћи у време када се уопште није знало о бактеријама, микробима и микроскопима, пелцовању и антисептичним средствима за прање?

ФАРАОНОВА КЋИ ПРЕ 3.000 ГОДИНА

Наука и ископине археолога пружају нам доказе, као и тек откривене слике и цртежи уметника оног доба. У многим књигама и рукописима нађене су такође драгоцене забелешке о томе да ли су и на који начин људи неговали тело, како су прали своју одећу и придржавали се свакодневне хигијене.

Сунчана Јара немилосрдно пржи и преко дана је на доњем Нилу прави пакао. Али у краљевској палати је увек дивно хладовина. У малом зиданом купатилу са одводном цеви, тампопутом робња полива хладном водом фараонову кћер. Служкава плашљиво с времена на време погледа на

масу људи напољу који по пустињском песку вуку камење за изградњу велике пирамиде. Шта би они дали када би само једном могли да освеже водом своја знојем обливена тела!

Затим господарица топло водом умива лице а робњава

стално из једне бронзане канте долива мирисаву воду у извијену посуду којом је полива, додаје јој теглу од белог алабестера са помодом, кутију са шминком и сребрне игле за косу. Прања доноси као снег бело рубље које је опрала у пећу.

Пет хиљада година касније један млади научник држао је у рукама баш ту посуду и канту и прецизно коз метику. А један папирус-староегипатски рукопис, из 1500 године пре наше ере — покао му је најстарији рецепт за прављење сапуна.

Већ су Египћани, пре 5.000 година, знали да од масноће и уља скуваних са извесним солима добију сапун. Било је и вештих људи који су справљали парфеме јер је у том папирусу било око сто разних рецепата за парфеме.

НОВО КУПАТИЛО У ОЛИМПИЈИ

На северозападу Пелопонеза у месту Олимпији, младићи старе Грчке су одмеравали своје снаге. Ту је у сеници кипариса 770—760 године пре н. ере подигнуто купатило чи је је унутрашње зидове и под од цигала загревао топ-

ли ваздух. После борби младићи су прали своја ознојена тела иловачом помешаном са уљем, песком или мекињама, плавцем и пепелом, а „стругала“ (дрвена оруђа за стругање прљавштине) хитро су клизила преко њихових мишића.

Наизменични топли и хладни млазеви воде, „туширање“, спадали су у свакодневну обавезу старих Грка. За њих је животни закон била хармонија „здравог духа у здравом телу“. Научници су и онда стално народу објашњавали везу између здравља и свакодневног прања водом.

Ово купатило у Олимпији са хипермодерним парним грејањем успели су научници да ископају готово неоштећено.

Али ни ископине ни натписи не кажу да су Грци знали за сапун. Рубље су прали као што и данас чине сељанке у неким земљама; у нарочитим јамама газили су га ногама или лупали дрвеним моткама у речној води а затим оставља-

ли на сунцу да побели. Тако је чинила и једна принцеза из Хомеровог епа: одлазила је на реку и тамо са својим одежмама прала краљевску одећу гађењем ударањем и рибанњем.

РИМСКЕ ТЕРМЕ И КУПАТИЛА У ПОМПЕЈИ

Купатила у Помпеји око 79. године била су много луксузнија од великих царских купатила у Риму у којима се истовремено купало и преко 25.000 људи. Такве терме са небројеним халама, салама и собама заузеле су читаву градску четврт. Купање у римским термама имало је своје прописе. Прво би се људи опрали у хладном купатилу „фригидаријуму“, затим су одлазили у „тепидаријум“, умерено загрејану халу са млаком водом и напослетку у „калдариијум“, где се у топлој просторији с врућом водом која се испаравала — презнојавало.

Римски војници, трговци и грађани били су и по купатирим земљама градили купатила. Царске терме Триера у Нема-

чкој, биле су опкољене 40 метара високим зидом. У самим тврђавама легионара ископане су „војничка купатила“ и многа су имала парно грејање.

Када би се неки минезенгер, немачки лирски песник и певач, на свом дугачакм путу попео до каквог усамљеног замка на врху стене, завладао би тамо свечано расположење. Уметник је настојао да својим песмама и причама добро позабави укућане: обавештавао их је о догађајима у свету а они су у својој усамљености жудели за новостима и променама.

За домаћина је било питање части да свог госта кнежевски прими и обаспе га поклоњима. У указивање пажње убрајало се и првом реду топло купање у дрвеној кади да би се гост освежио и опрало са себе прашину, јер је пут био дуг а успон до врха напоран. Госту су после купања служили скупоцени вина у пехарима а на главу му је стављан почасни венац.

Из времена сеобе народа није остало података који би указивали како је одржавана лична хигијена.

Кугу, која је у средњем веку покосила трећину становништва Европе — помогла је великим делом нечиштоћа. Оно што се тада препоручивало као предохрана против епидемије више је шкодило и потпомагало ширење колере и куге, тифуса и богиња. На жалост било је заборављено оно што је Карло Велики одредио као превентиву: да се свуда изграђују сапунарице јер је сапун сматрао народним леком иако је он представљао само једно од средстава заштите човека чак и од куге.

Иако је 1324. у Немачкој основан први еснаф за справљање сапуна требало је да прође још дуго времена док су сиромашнији слојеви народа могли да купе сапун за одржавање свакодневне хигијене. „Прашак за прање“ у средњем веку — пепео од дрва, држан у кеси, био је нело вољан.

ПАРФЕМ УМЕСТО ВОДЕ

Лична чистоћа и у „отменним кућама“ 15—18 века била је жалосна. Када је избио рат у Шпанији краљица Изабела се заветовала да неће опрати своју кошуљу док Гранада не буде освојена. На то је морала чекати пуне три године али тако је настала „изабела-боја“.

Лизолета од Пфалца пише у једном од својих писама са француског двора: „Купање ме не интересује и не могу да схватим како неко у томе налази задовољство“. Краљ

сунце Луј XIV превазишао је све своје савременике — Госпођа Монтеспан пише да је монарх заударо на десет ко рака далеко!

Вода и сапун „људима од света“ изгледали су потпуно сувишни и били зато прогнани из кнежевских палата док је даван силан новац на јаке парфеме да би се задах тела „надвладио“. Лице је само понекад брисано влажним крпама и прскано есенцијама од лавандуле, ружа и љуби-

чица. „Венерине крпе“, како су називани комади тканине којима је брисано лице, биле су натопљене: стипсом, гумиарабиком, живином хлоридом, камфором, пужевима, беланџетом, терпентином, сирћетом, миртом, соком од поморанџе и лимуна.

Један документ из 1753. године, црно на бело, сведочи да је општински савет једног великог јужнонемачког града кажњавао затвором купање у реци изражавајући своје незадовољство што се млади момци не устручавају да „као неразумна стока иду у воду“.

Ко разгледа Гетеову кућу у Вајмару узалуд ће тражити просторију за купање. Показаће му само зделе које су у најбољем случају могле послужити за прање руку. Само, било је и људи који су проповедали: „На траг ка природи, па наравно и ка води!“

Али, реакције су увек претеране. У имућним круговима постала је велика мода да се путује у терме. Многи гости су толико претеривали да су улазили у воду одевени и остали тамо сатима беспослени или играјући карте. Чак им је и јело сервирано на дрвеним послужавницима у води.

ФИНСКА САУНА И РУСКО ПАРНО КУПАТИЛО

Писци који су у средњем веку „дуго“ путовали кажу у својим књигама да су у Мекленбургу и Чешкој нашли „необична купатила“. Из описа се лако може разазнати да су у питању финске сауце. Овај начин купања је био одомаћен и у Русији и одатле је пренет у Немачку.

Руска парна купатила су и сада врло омиљена и многа

лице на финску сауну: водена пара и врућ ваздух шире крвене судове и појачавају циркулацију крви. Тело за кратко време „испари“ и до 1000 грама зноја. Али Финци и Руси нису проналазачи таквих парних купатила, за њих су знали, као што смо видели, још стари Римљани.

ПОБЕДНИЧКИ ПОХОД МОДЕРНИХ СРЕДСТАВА

Има историчара који сматрају да је Карло Велики ако ничим другим онда овим заслужио своје име: свим болничарима у земљи наредно је да сваког болесника најмање двапут дневно изрибају од главе до пете сапуном, водом и четком. Од свих својих поданика захтевао је да беспрекорно чисто одржавају не само своје тело него и одећу.

Марсеј је био у 9. веку чувен као центар за прављење сапуна. У Нирибергу је 1324. основан први сапунарски еснаф. Француском научнику Леблану припада највећа заслуга што се тадашњи еснаф развио у данашњу велику индустрију — он је први произ-

вено вештачку соду у виду белог прашка. Сапунари више ни су морали да луже биљни пепео и могли су да производе сапун у великим количинама.

Наше старинајке треба жалити што нису ништа знале о модерним помоћним средствима, прашковима за прање које данас толико олакшавају посао.

Најзад, пронађено је да се помоћу сировог фосфата могу да начине средства за прање и тада су фабрике сапуна почеле да ничу како печурке. У великим перионицама раде најмодернији аутомати: врући ваљци апарати за глачање а рубље излази на текућим тракама, спремно да се стави у орман.

Што више људи буде увидело да су светлост, ваздух и во да дарови природе које треба правилно искористити, биће боље по њих саме. То додуже није „модерно“ сазнање. Још римски сатиричар Јувенал (око 60—140) казао је: „Mens sana in corpore sano!“ — „Здрав дух у здравом телу!“

Није дуго чекао смрт

Аустралијска експедиција геолога и метеоролога која се недавно вратила, ванашла је у пределу магнетског јужног пола снежни гроб Џемса Форбија који је као истраживач учествовао у једној аустралијској експедицији на Јужни пол и децембра месеца 1936. године нестао без трага.

У његовој левој шасти нађено је још добро читљиво опростито писмо упућено жени Кетрин Форби која још живи у Брисбејну. Из писма се сазнаје како се драма одиграла: после исекања из авиона, његова два дошњије спасена, друга Харстер и Беркфилд отворили су падобра-

не на 2000 метара од гла, док је он отворио свој тек на 800 метара. Њих је ванашла је у пределу магнетског јужног пола снежни гроб Џемса Форбија који је као истраживач учествовао у једној аустралијској експедицији на Јужни пол и децембра месеца 1936. године нестао без трага.

на на 2000 метара од гла, док је он отворио свој тек на 800 метара. Њих је ванашла је у пределу магнетског јужног пола снежни гроб Џемса Форбија који је као истраживач учествовао у једној аустралијској експедицији на Јужни пол и децембра месеца 1936. године нестао без трага.

ГРАД БЕЗ КИШЕ

На свету постоји град који готово и не зна за кишу. То је Лима, главни град Републике Перу. Канали који се обично праве дуж улица ради отицања воде, или олуци који одводе воду са кровова — овде су сасвим непознати. Становници перуанске престонице немају потребе за непромочивим огртањима.

Истина, из службених статистика се дознаје да у Лими годишње ипак има 37 милиметара талога. Али то није киша, већ „гару“, измаглица, микроскопски ситна водена прашина која

само, мало овлажи одело или се осети по лицу, али по улицама не направи чак ни најмању локвицу.

Права киша пада у Лими једном у више година и појављује се као стихија. Такава је киша падала читав час 1949. године, а становништво је преживело праву катастрофу: кровови њихових кућа, који углавном штите само од сунца, проваљивали су се, са фасада је падао малтер, подрумске просторије претварале су се у басене, а кућице, направљене од непечене опеке, у гомиле блата.

Мале занимљивости

Међу становницима читаве наше планете леваци чине око 2 процента. Занимљиво је да се број левака у односу на оне који се претежно служе десном руком не мења време досом. У библији се, на пример, може прочитати како је у једној бици учествовало 16 хиљада ратника од којих су 700 били леваци. То је приближно исто бројни однос који и данас постоји између левака и дешњака.

У европским књигама све готово до 11. века нема помена о шећеру као посласцици. Чувени стари лекар Га-

лел, на пример, примењивао је шећер као лек.

На светској изложби која је 1900. године одржана у Паризу, била је изложена и ткањина од паучине. Нити за ову ткањину испрели су циновски пауци с Мадагаскара.

За прво научно откриће 19. века сматра се откриће астероида Пјација. Наиме, он је 1. јануара 1801. године открио астероид Цереру.

Најскуње клатно у историји било је начињено од чи-

стог злата. Клатно је у своје време било израђено по порубини руског хемичара и творца Периодичног система хемијских елемената Менделеејева (1834 — 1907) за један од његових опита кад му је било потребно клатно с великом специфичном тежином.

Амерички природњак Холмс утврдио је да зриваци учестаније зриву ако температура ваздуха расте. Да би доказао ту своју претпоставку, Холмс је покушавао да температуру ваздуха одређује

према „певању“ зривака и у том је успео. Евануалне грешке нису биле веће од 2 степена.

Сваком од вас вероватно је пало у очи да зими онај гори јарки не леги, али вероватно се мало ко потрудио да дозна узрок ове појаве. Објашњење је, међутим, веома једноставно. Зими, када је температура ниска, ваздух је гушћи него лети и премогање у истој запремини ваздуха има више кисеоника који, као што је познато, потпомаже горење.

КАМЕЊЕ ГОВОРИ

Епитаф — то је последњи данак живих онеме који је заувек отишао. Кратки и мудри редови беспристрасно причају о делима великих песника, знаменитих научника, храбрих ратника. Епитафи славе и жале, понекад укорвају. Понекад проживели живот овековечује осмех или греје хумор. Али, готово сви они одликују се добронамерношћу. Није без разлога француски писац из 18. века Жан Франсоа Мармонтел казао: „Не би било рђаво када би сваки човек још у раној младости сачинио себи епитаф а остатак живота се трудио да га буде достојан.“

НЕПОЗНАТОМ (II-III ВЕК)

Ја сам мртав, ја сам прах, а прах је део земље; земља је божанство, а то значи да сам ја део божанства, а не мртав.

ВЕРГИЛИЈУ

Мантова ми је дала живот, Бриндизи — смрт, Напуљ — гроб. Опевао сам пастире, ораче и јунаке.

НЕПОЗНАТОЈ РИМСКОЈ МАТРОНИ

Чувала је кућу и прела вуњу.

ЊУТНУ

Ова мермерна плоча призна је Исака Њутна за смртног, док су Време, Природа и Небеса сведоци његове бесмртности.

ДРЕВНОГРЧКОМ ЛЕКАРУ

Поздрав теби, Хароне! Нико се још није вратио Да би рекао о теби ружну реч. Али, ти си многе спасао Од животних невоља.

АЛЕКСАНДРУ МАКЕДОНСКОМ

Ова могила показала се довољном за оног коме није била довољна васељена.

АСИРСКОМ ЦАРУ САРДНАПАЛУ

Са апетитом сам јео, слатко пио и добро се веселио, а о сталом нисам придавао значај.

ХЕРОЈИМА ТЕРМОПИЛА

Путниче, кад дођеш у Спарту јави да смо овде пали покуравајући се њеним законима.

КОРИНЂАНИМА ПАЛИМ КОД САЛАМИНЕ

Када је слобода Јеладе висила о власи, својим грудима ми, пали овде, устали смо у њену заштиту.

СПИЦИОНУ АФРИКАНЦУ УМРЛОМ У ПРОГОНСТВУ

Незахвална отаџбино, ти нећеш добити моје кости.

НИКОЛАСУ, СИНУ ТИМАНДРОСА (ЕРИТРЕЈА, 3. ВЕК ПРЕ Н. Е.)

Путниче, чувај здравље и буди поштен. Те две ствари су најважније — суштина у човековом животу.

ТИМОНУ АТИЊАНИНУ

Ту сам нашао покој је — Тимон Атињанин — непријатељ људи.

Путниче, продужи свој пут И баци на мене проклетство Да би се уморио јаромшћу својом И убрзао час сопствене погибељи.

ПОНАТАНУ СВИФТУ

Овде почива тело Понатана Свила, бившег декана црквеног сабора, који је отишао тамо где љубља не може више да мучи његово срце. Путниче, ако можеш, угледај се на њега јер он је служио слободи.

ЈАНУ ДЕСПОУТЕРУ ФЛАМАНСКОМ ГРАМАТИЧАРУ

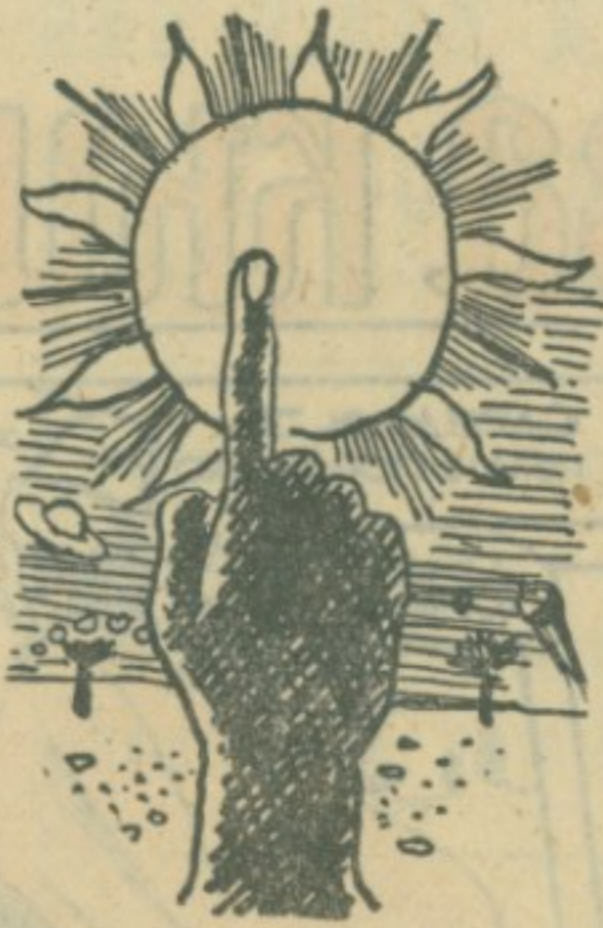
Он је добро знао граматику и умео је да склања (мења) разне именице, али пред гробом је био принуђен да саклони главу.

ЖАН ЖАК РУСОУ

Ту, међу тихим тополама почива Жан Жак Русо. Приближите се, душе поштене и осећајне! Ваш пријатељ спава под овим надгробним спомеником.

НА ГРОБУ РОБИЊЕ

Зосима, која је за живота била робинја само телесно, са да је стекла слободу и за тело.

КОПЕРНИКУ

Заустави се, о Сунце! Не крећи се.

У. С. ГИЛБЕРТУ, ЕНГЛЕСКОМ ДРАМАТУРГУ

Непријатељ његов била је глупост, оружје — оштроумност.

ФРАНЦУСКОМ МАРШАЛУ ДЕ БЕЛ ИЛУ КОЈИ ЈЕ У СЕБИ СЈЕДИНИО НЕИЗМЕРНО ЧАСТОЉУБЉЕ С НЕНАДАРЕНОШЋУ И КОЈИ ЈЕ САХРАЊЕН ПОРЕД ИСТАКНУТОГ ВОЈСКОВОЂЕ 17. ВЕКА ТИРЕНА

Овде поред славе почива таштина.

ФИЛИПУ СИНДЕЈУ, ЕНГЛЕСКОМ ПЕСНИКУ, КОЈИ СЕ НА СТРАНИ НИЗОЗЕМАЦА БОРИО ПРОТИВ ШПАНСКИХ ЗАВОЈЕВАЧА

Енглеска, Низоземска, Небо, Музе, Војници и Свет деле између себе племенитог Сиднеја.

Енглеска је добила његово тело јер ту је био отхрањен. Низоземској је припао крв коју је пролио за ослобођење те земље. Несима одлази његова душа, Музама остаје његова слава, Војницима — његова туга, Свету — његово добро име.

ИХА И СУЛТАН

— ТУНИСКА НАРОДНА ПРИЧА —

Иха, султанова дворска будала, остаривши, пао је у немилост. Заједно са женом нашао се у страховитој беди.

Када су потрошили своје алекуде залихе хране, он рече жени:

— О жено, ускоро ћемо умрети од глади. Треба ми шта учинити.

— Шта ти предлагеш? — Хајде да легнемо на асуфу, учинимо се мртвим а некога пошаљемо султану да му каже како је Иха са женом умро од глади.

Речено — учињено. Дознавши за смрт своје дворске будале, султан одлучи да се у то лично увери. Дошао је Ихиној кући и видео како Иха и његова жена непомично леже на поду убоге кухиње.

Султан се замисли а затим рече својој свити: — Желео бих да знам ко је од њих двоје први умро. Томе бих положио у гроб пуњу кесу златника. Чувши те речи Иха скочи и баца се султану пред ноге: — О господару! Нека те Алах благослови, ја сам први умро.

Султан, схвативши лукавство своје дворске будале, није могао да се уздржи од смеха. Дозволио је Ихи да се са женом врати у двор и наредно да их хране и одевају све до њихове смрти.

КОМЕ УШИ

— Народна прича из француске покрајине Оверња —

Била једном једна магарџица. За време шетње са својим сином — магарџицом — упао је у јаму. А јаму су сељаци били ископали за вука и одозго је прикрили лишћем.

— Мама, јеси ли жива? — запита је магарџицу на дневши се над јаму.

— Још сам жива. — Онда, мама, треба да саставиш тестамент.

— Тачно, имаш право. Отиди по beleжника. — Ево мог тестамент — рече им магарџица. — Своју кожу остављам за добош. Свом сину завештавам самар, узду и звонце.

А свим ђацима-ленчугама који не слушају предавања у школи остављам своје уши.

...И отпразнуј празник морнара...

»УПИСНИ ПАНДУРИ«

Ђакова буна, јануара 1826, била је непосредни повод успостављању регуларне војске у Србији. Тада су Лепеничани и Јасеничани прешли на страну побуњеника. Исте године, по наређењу кнеза Милоша, старешине нахија и кнежевина регрутовани су младиче из најбогатјих кућа и почели их вежбати у нахијским касарнама. Укупан број овог такозваног „гарнизонског воинства“ износио је 1147 војника. Из предострожности да Турци не сазнају за стварање ове војске, кнез Милош је прве војнике назвао „уписним пандурима“. Назив „солдати“ увођен је постепено и одомаћено је 1827. године. Ова војска се делила на „солдате нахијске или сеоске“ на челу са нахијским и кнежевским старешинама и „солдате бећаре“ који су служили као лична гарда кнеза и његове породице. Бећарима је додато још по 30—70 солдата из Пожаревачке, Крагујевачке и из њима граничних нахија, који су се смењивали сваких 15 дана. Војници су били наоружани са по 2 пиштоља, дугачким ножем и аустријским карабинама. Носили су народно одело до 1826, када је по савету првог команданта ове војске Дамјана Гламца, уведено војно одело — „мундир“.

Када се познати руски књижевник Иван Гончаров спремао на пловидбу око света фрегатом „Палада“, његов пријатељ песник Бенедиктов написао му је писмо у коме је између осталог, стајало: „Пресеци и повратици и екватор и отпразнуј тај празник морнара...“

Када су морепловци и морнари почели да нарочитом церемонијом обележавају прелазак преко екватора, ратнак с Поларном звездом и су срет с Јужним крстом?

Први помен о некој свечаности приликом преласка екватора налазимо код француског картографа и морепловца Пармантјеа 1529. године. На броду који је пловио из Дијепа за Суматру одслужена је свечана миса и око педесет морнара који пре тога никад нису били на јужној полулопти добили су називе „вitezови мора“. Али, о неком посебном ритуалу Пармантје ништа не говори.

Године 1557. француски морепловац де Лери у свом делу „Путовање у Бразилију, друкчије звану Америку“ пише да у тренутку пресецања екватора купају новајлије и да се тада појављују „њаволи“ нагављених лица. Оне које је требало „крстити“ спуштали су везане конопцем с попречног дрвета на катарци — право у море. Такав начин „морског крштења“ у отвореном мору изишао је из моде тек крајем 18. века. Додуше, енглески морепловци који по старој традицији нису мењали одела током читања пловидбе, сматрали су „екваторијално купање“ за веома корисну процедуру. Она је, како пише енглески морепловац Вудс Роџерс, „по-

могла многим да поново до бију природну боју коже“.

Откуп који је ослобађао од купања захтеван је од свих, не искључујући ни капетане бродова. После „морског крштења“ сви они који су кроз њега прошли давали су свечано обећање да ће ту традицију наставити с новајлијама који први пут допаду у царство Нептуна. И заиста, свита страшног Нептуна, његове жене Амфитрите и сина Тритона која се састојала од ђавола, ђаволчиња, најаса и бродског доктора, имала је у новокрштенима најверније помагаче. Често су у свиту укључивани и „медведи“ чији је задатак био да лове и купају оне који су се противили.

Мало је коме успевало да избегне учествовање у празнику. Када је у фебруару 1832. године једрењак „Бигл“ стигао до екватора, Чарлс Дарвина су заједно са 32 морнара-новајлије стрпали у бачву и окупали. Године 1939. председник Сједињених Америчких Држава Франклин Рузвелт путовао је бродом за Буенос Аирес. На ужас чланова службе обезбеђења који су се налазили у његовој пратњи и Рузвелта су по старом обичају „крстили“ у бачви. Једино је Наполеон на свом путу у изгнанство на острво Свету Јелену успео да се приликом преласка екватора откупи за 100 златних наполеондора.

Није забележен ни један случај да су приликом ових церемонија Нептунове слуге

били кога озбиљније оземлиле. Изузетак је непријатно „искуство“, америчког сенатора Макартија. Јула месеца 1943. године амерички брод — носач авиона „Чанделер“ пресекао је екватор. Спуштајући се низ степенице за време церемоније, Макарти се оклизнуо и пао. Он је после тога замолио официре с брода само за једно: да никоме не причају како је глупо спо-

ли су и објавили податак о томе у каквој је, заправо смешној ситуацији Макарти извео свој „ратни подвиг“.

Развипак технике није заобишао ни Нептуново царство и свечаности „морског крштења“. Нептун се сада често појављује с лако наелектрисаним железом и има своју заставу: бели трозубац на плавој пољу. Новајлије понекад стављају на платформу кроз коју пролази слаба електрична струја.

О очекиваној посети Нептуна Енглези на својим бродовима објављују специјални билтен, а Нептун, пак, шаље капетану радиограм и своју појаву најављује преко бродских звучника. Понекад он дарује „новообращенима“ дипломе и „медаље“. У дипломама, адресованим „свим сиренима, најасама, морским змајевима, китовима, ајкулама, делфинима, хоботницама, раковима и другим становницима морског царства“ потврђује се да је „(тај и тај) на ширини О степени и географској дужини... посвећен у свечане тајне витезова морских дубина“.

Али, сви капетани не одобравају те церемоније у Нептуновој част. Међу такве спадају је чувени морепловац Кук, а и командант фрегате „Палада“, тако да се Ивану Гончарову није пружила могућност да „отпразнује празник морнара“. Ипак већина заповедника бродова схватила је да је за време дугих и тешких пловидби потребна једна оваква забава.

И приликом преласка кроз друга значајна места на мор-

Традиционално „морско крштење“ приликом преласка екватора познато је још од 16. века. Наполеон је успео да га избегне уз откуп од 100 наполеондора.

ским линијама на неким бродовима су одржаване сличне свечаности. Тако се некад славио прелазак кроз Гибралтар, крај Рта Добре Наде, кроз Магеланово мореуз и слично. У случају преласка брода преко поларног круга Нептунова свита добијала је одговарајући колорит: беле медведице, туљане и пингвине.

Америчке ваздухопловне линије симболичним ритуалом обележавају и прелетање екватора и „новокрштени“ постају „вitezови надкрајевског ордена надземних скакача“.

У Америци постоји двадесетак личних клубова: „Клуб златног плава“ (чланови могу бити само они који су се после каквог бродолома спасли на сплаву), „Царског пингвина“ (учесници арктичких и антарктичких експедиција), „Гусенице“ (спасени захваљујући падобрану) или „Златног змаја“ у који се упуштају они који су на својим путовањима пресекали пуну промену датума.

КАЏЕШАНОВА КЋИ

ПО НОВЕЛИ
А.С. ПУШКИНА

Ј. С. ВИМПЕРИ, ПРЕДСЕДНИК КЛУБА „МИШИЋНЕ АВИЈАЦИЈЕ“ ИЗ ХАТФИЛДА ЈЕ ЈЕДАН ЧЕТРДЕСЕТОГОДИШЊАК, КОЈИ НИЈЕ САМО ФАНАТИЧАН „НЕБЕСКИ ВОЗАЧ БИЦИКЛА“ ВЕћ И ПОЗНАТИ ЕНГЛЕСКИ ИНЖЕЊЕР И КОНСТРУКТОР

»МИШИЋНА АВИЈАЦИЈА« ЈЕ РОЂЕНА

Први авион — бицикл био је конструисан и испробан још 1921. год.

У Хатфилду, у Лондонској области, конструисан је авион наших снова: ваздушни бицикл који лети искључиво помоћу снаге мишића једног човека. Ј. С. Вимпери на својој летелици дигао се на висину 2,50 м, прешао 900 метара брзином од 40 километара на сат и тако први извео прави лет кроз ваздух — на бициклу.

„Пуфин“, како је добила име ова летелица, није никакав реактивни авион, већ авион са педалама, који има „мотор“ за покретање али се, само не прави као у других авиона, јер енергију за њено покретање ствара пар човечјих ногу.

Према томе ваздушни бицикл није више никаква прича. На аеродрому у Хатфилду у близини творнице Хевилленд, налази се поред осталих нормалних авиона и „Пуфин“.

У ствари он баш није први авион-бицикл. У Лонгшаму је

9. јула 1921. године бициклически шампион Габријел Пулен прешао на свом апарату 12,30 метара на висини од 1,20 м. Само, то је био пре подскок него право летење. Да би се летело на „Пуфину“ није потребно бити шампион. Сасвим обичан бициклиста врло брзо ће научити да вози само ако се претходно мало обучи у пилотирању. Сам апарат „Пуфин“ није дело аматера. Његови конструктори су познати енглески инжењери. Иначе, он је најлакши авион на свету, лакши је од свог пилота и овај може сам да га подигне и стави на леђа.

Још једно чудо „Пуфина“ је у томе што његови конструктори нису имитирали птицу која, да би летела, мора да маше крилима, нити ма шину која је основана на овом истом принципу.

„Пуфин“ има распон крила 26 метара, дужина трупа 6,50 и висину 2,50 м. Тежак је кад је празан 58 кг, а са пилотом — плус његови килограми. Пречник елисе му је 2,70 м, брзина њеног окретања у минуту 210 а педала 70. При узлетању развија брзину 35 км на сат а при атерирању 30, док је просечна брзина летења 40 км на сат. Све ово наравно зависи од јачине мишића и брзине њихових покрета. Писта за рулање при узлетању, ако нема ветра, износи само — 40 метара.

НАЈЧУВЕНИЈА РАДИОНИЦА ОРГУЉА

Сматра се да је Немачка земља у којој се и данас налазе најбољи градитељи оргуља на свету. Уметност и вештину потребну за изградњу овог инструментас наследили су данашњи мај

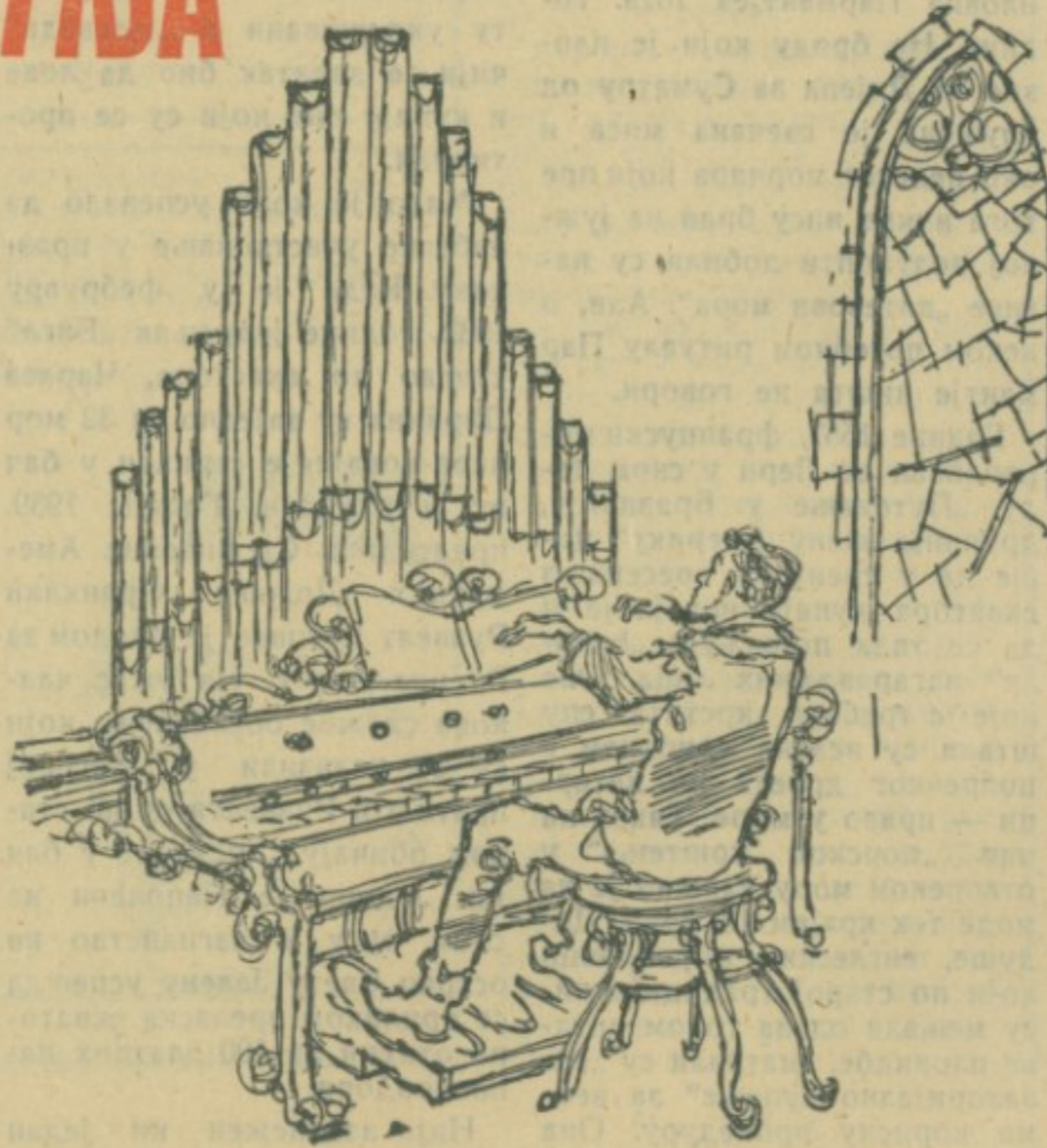
стори од својих предака. Чувена радионица мајстора Јоханеса Клаиса у Бону постоји већ 80 година. Млади градитељи оргуља из целог света долазе у Немачку да ту усаврше своју вештину помоћу које ће стварати мајсторска дела.

Од свог оснивања радионица у Бону је испоручила преко 1.300 оргуља. Нарочито из иностранства стижу толике поруџбине да све не могу ни да буду примљене.

За израду оргуља тражи се веома прецизан ручни рад. Наравно и за то данас постоје многобројне машине које олакшавају рад али велики део посла мора да се обави баш руком.

Ручни рад је скуп а градитељи оргуља су врло ретки. Стога оргуље постају све скупље. Данас нема приватника који може себи да дозволи куповину тога инструмента.

Учење заната траје три и по године. Сваки градитељ мора у себи да удружи вештине столара, механичара, електричара и прецизног механичара. Осећај за правилно постављање мехова и добар слух не могу се научити. Можда је и то разлог што да-

нас има тако мало градитеља оргуља.

Исто тако је важна и „кухиња за елементе“ у којој се готово стопроцентно чисти метал, цинк и олово лију у легуре из којих се касније праве цеви за оргуље.

Некада је изградња оргуља трајала неколико година. Данас је за прављење квалитетно бољих оргуља потребно око пола године. Али једно је остало исто: принцип како се оне граде.

Најмање „звиздаљке“ су краће од једног сантиметра а највеће су дугачке десет метара. Тиме је достигнута граница човековог осећања звука.

Монтери из радионице у Бону путују по читавом свету: у Африку, САД, на Филипине или у Јапан — јер последњу „политиру“ оргуљама могу да даду само монтери Јоханеса Клаиса. Ако је само један једини вентил на оргуљама неспретно постављен — урла цео инструмент.

Још неколико примера

Велики број писаца и песника који су постали славни, потписивали су се псеудонимом. О овоме смо већ писали, а сада доносимо још неколико примера: Пољак Јосиф Коњевски је непознат, али су његова дела под именом Јозеф Коврад читади милиони љубитеља књиге у целом свету. Ребека Вест зове се Седили Андрјус. Књиге Жила Романа омиљене су свуда,

а мали број зна да се писац у ствари зове Луис Фаригул. Феликс Салтен, писац „Бамбија“ и других књига о животињама, зове се Сигмунд Салцман. Елери Квин крије иза свог имена два писца: Фредерика Денаја и Манфреда Лиа. Жорж Сименон, плодни писац криминалних романа, продужио је своје кратко име Сим у Сименон.

ТЕЛЕВИЗИЈА СА ШИРОКИМ ЕКРАНОМ

Већи број телевизијских стручњака упутно је про извођачима телевизијских пријемника своје мишљење о димензијама екрана 4:3 (односно ширине према његовој висини). Такве димензије екрана прихваћене су из простог разлога што се подударају са димензијама кинопројектора, јер значајан део програма на телевизији чине разни филмови. Међутим у последње време услед великих успеха филмова са широким платном (синемаскоп) јавила се и жеља за екраном телевизора већим од 4:3.

Прелаз на широки екран телевизора је исто тако нужан као и у биоскопима. Прво због тога, што је хоризонтални угао посматрања човека већи од вертикалног и, друго, због тога што је већина објеката распоређена или се креће првенствено у хоризонталном правцу.

Већ се сада може рећи да постоје два система телевизије са широким екраном који се оштро разликују како по захтевима који су постављени пред њих, тако и по могућностима њиховог практичног остварења:

— телевизија са широким екраном намењена општем преносу, на пример, телевизијских емисија за гледаоце,

— телевизија са широким екраном намењена за специјалне циљеве, на пример, за индустријску употребу.

Са повећањем димензија екрана телевизијских система од 6:3 до 7,5:3 побољшавају се и услови посматрања емисија.

МАТЕМАТИЧКА УКРШТЕНИЦА

1	8	6	1	2
3	2	8	2	8
		8	3	2
10	1	0	8	2
12	2	2	1	0

Решење математичке укрштенице из прошлог броја.

У ствари, шири угао посматрања дозвољава гледаоцима да виде веће просторе и зато телевизијски систем са широким екраном има предност при преносима изван студија: са стадиона, тргова, улица, аеродрома, итд. То се исто односи и на преносе из позоришних сала и концертних дворана, јер је ширина сцене увек знатно већа него висина.

Широки екран потребан је такође и при преносу програма из телевизијских студија, где декорација и глумци могу бити специјално размештени на позорници. На екрану 4:3 у гро плану су се слободно кретала само два до три глумца. Када је већи број глумца, они се на екрану виде један до другог, што ствара у нашим очима утисак тескобе. На широком екрану телевизора могу се видети и филмови са широког платна. И на крају, овде се врло успешно може применити стереофонски пренос звука.

У индустријској телевизији неопходан је систем са широким екраном. Повећање димензија у неким случајевима потребно је не само због бољег примања емисија, него и због тога што се једновремено увећава и број посматраних објеката. Индустријска телевизија у многим случајевима тражи за посматрање објеката и знатно већи размак међу њима, обично у једном, хоризонталном правцу а мање у другом, вертикалном. Преко телевизора са широким екраном у фабрикама, на пример, врло лако је посматрати радни процес и контролисати бескрајне траке, или пратити саобраћај на трговима и раскрсницама, на путама и железничким станицама, на листама аеродрома, итд. Према потребама индустрије могу бити одређене и димензије екрана на 7:3 па чак и више.

Шта се постигло у области телевизије са широким е-

ну и каква је њена перспектива у будућности?

Сада се врше експерименти са телевизорима за индустрију која ће имати димензије екрана 7:3 и 8:3. Предајне камере у оба случаја имају могућности да дупло скупиљају слику у хоризонталном смеру. За производњу слике употребљавају се катодне цевне са правоуглином екраном чија је дијагонала 53 сантиметра.

Проблем широког екрана је доста сложен. Прелаз постојећих телевизијских станица и телевизора на широке димензије екрана везан је са великим тешкоћама. Питање масовне примене телевизије са широким екраном још најне решено.

Може се само претпоставити да ће се у блиској будућности, уопреко са обичним телецентрима градити и експериментални телецентри за широки екран.

ПРЕПРЕКЕ И ОПАСНОСТИ КОЈЕ ПРЕТЕ ЛЕТИЛИЦАМА У КОСМОСУ

Дејство космичке материје проузрокује трошење вештачких и природних тела у васионском просторству. Космичка ерозија уништила је фото-ћелије првих сателита

Астрофизичари и грађански космички бродови су дуго времена сматрали да главна опасност која прети космичким бродовима за време кратког проласка кроз атмосферу приликом узлетања или враћања на земљу — настаје услед усипања од трења са гасовитим материјама. Пре 30 година постављале су хипотезе по којима су међупланетарни и међузвездани простори празни или готово празни. У ствари већ у четвртој деценији овог века откривене су наше галаксије масе звездане прашице, а иновске водичице облаке открили су радиотелескопи тек у току последњих десет година.

Највећи допринос, међутим, за правилно упознавање природе и густине материје које лебде свемиром и испуњавају међупланетарни просторства добијен је од експерименталних вештачких сателита

та после 1958. године. Тако, данас знамо да је међупланетарни простор испуњен необично разноврсном материјом.

Међупланетарна космичка просторства испуњава материја настала од прашине камена, гвожђа или никла али свемиром исто тако кристаре атоми и јони. Сателити су исто тако открили да за ову материју не важе стари Кејлерови закони гравитације који дејствују на земљи, већ за који је једна савсим нове физике, електродинамике космо-

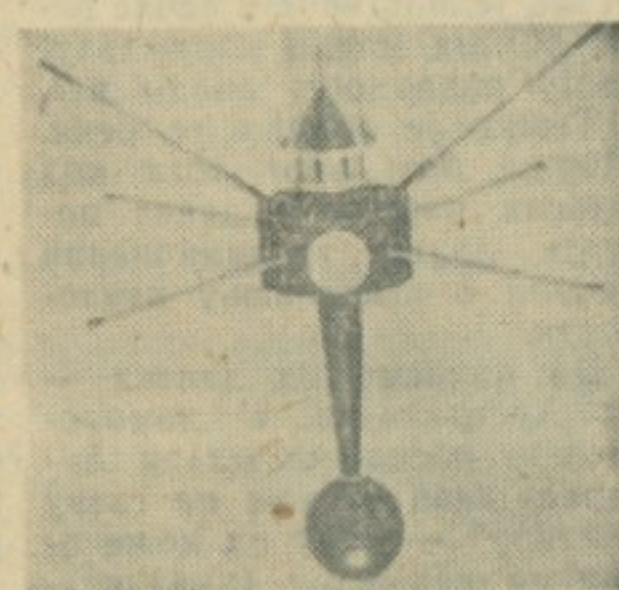
Јунаци ових крупних научних открића су амерички сателити Експлорер X и XII, Дискуверер XXVI и Маринер који је недавно прошао поред саме Венере, затим совјетски сателити Луњик III, Венусњик I, који је полетео 12. фебруара 1961. и „Марс I“ који на свемирски рандеву, у јулу, са Марсом путује од новембра прошле године.

Преко њих се сазнало да се дејство земљиног магнетског поља суверено протеже до 40.000 километара, од 40.000 до 100.000 километара преовладава дејство међупланетарног поља, а на висинама преко 110.000 километара магнетско поље, настало од Сунца, дејствује савсим само стално.

Дакле се деценијама сматрало да кубни сантиметар свемирског просторства не садржи више од једног атома водоника, сателити су открили присуство шест до 20 атома. Број њихових судара са телом које се креће кроз космос је много учесталији. Квадратни сантиметар површине таквог тела има у секунду просечно 400 милиона судара, а у извесним случајевима мерачи на сателитима су избројали и 10 милијарди судара за секунду. Дејство космичке материје проузрокује трошење вештачких или природних тела у васионском просторству. Ово трошење, које се назива космичка ерозија, уништавало је на пример: фото-ће-

лије првих сателита који су сада аналички оклопљени. Па ипак, космичка ерозија постаје озбиљна опасност само у геолошким размерама док за време релативно кратких космичких путовања није у стању да озбиљније угрози добро оклопљене летелице.

Отпор који космичка материја пружа, за време кретања свемирских летелица, брзинама од неколико десетина километара није тако велика да би стварао знатније загревање. Међутим, са порастом космичких брзина рашће и отпор са кубом брзине и постојеће ускоро врло велики. Ако би неко тело летело брзином од 200.000 км на сат сваком његовом сантиметру била би потребна енергија од 500 вати да би савладало отпор космичке материје. На предњем делу тога тела развила би се температура од више хиљада степени. Васионски фотонски бродови будућ-

ности који би се кретали теоријском брзином од 300.000 километара на сат били би на путу кроз космичко просторство које садржи само шест атома водоника на кубни сантиметар — потпуно заклопани!

Занимљива су открића сателита и о Сунцу, свемирским орканима и олујама. Одавно је познато да Сунце као каква дивовска свемирска олуја шаље на све стране снопове зрачења и материјалних честица. Ветрови који се на тај начин стварају у свемиру су врло настали али њихове средње брзине достижу и 1.500 километара у секунду! Какав је утицај тих бурних дахова материје и енергије на сателитима су избројали и 10 милијарди судара за секунду. Дејство космичке материје проузрокује трошење вештачких или природних тела у васионском просторству. Ово трошење, које се назива космичка ерозија, уништавало је на пример: фото-ће-

АНЕГДОТЕ

ГАРГАНТУОВСКИ АПЕТИТ

Оноре де Балзак, француски књижевник (1799—1850) био је познат по изванредном апетиту. Једног дана приликом шетње по пољу сврати у малу крчму и упита сопственика шта би могао да добије за јело.

— Као ордевр имам јегуље, шунке, зеца који се управо пече, хладне пилетине, паштете, а могу да вам припремим и омлет с јајима.

— Добро, — рече Балзак — то је изврсно! Донесите ми тај мени!

БРЗА БРЗИНА

Прича се да Жорж Сименон своје криминалне романи пише веома брзо, па је настала о томе оваква анегдота.

Када је завонио телефон у његовом стану, јавила се кућна помоћница.

— Хтео бих да говорим са господином Сименон — рече непознати.

— Тренутак само, идем да га позовем — одговори девојка.

Минут доцније она се врати и саопшти:

— Господин Сименон је баш сад почео да пише роман. Не смем да га узнемиравам док га не заврши. Изволите причекајте докле на телефону.

У СВЕТУ БРОЈЕВА И ФИГУРА

ПРЕГЛЕД ПОДЕЛЕ РЕАЛНИХ БРОЈЕВА

Описаћемо уобичајену „генетску“ поделу реалних бројева, да бисмо се разумели када кажемо „део број“, „рационалан број“ и сл. а без намере и могућности да излагање буде беспрекорно.

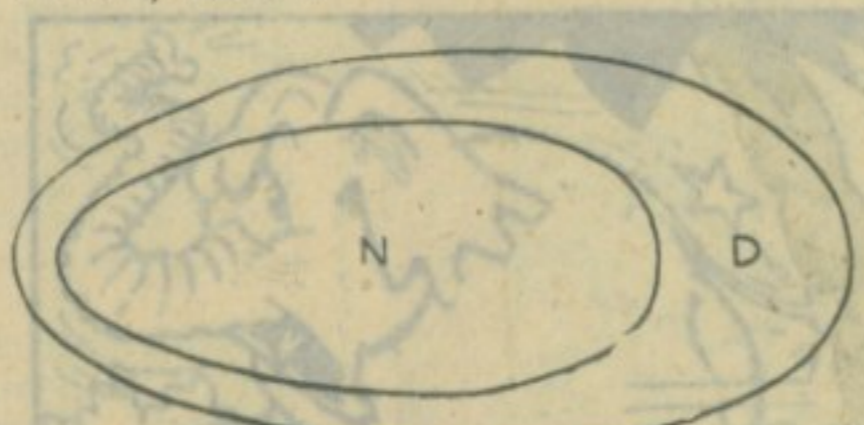
Уз пут ћемо се користити драгоценим појмом скупа о коме ћемо одмах рећи пар речи. Скуп (мноштво, колекција) састоји се од својих чланова (елемената). Једно су чланови скупа а друго — скуп тих чланова, као што су на пример, једно гледаоци, а друго скуп тих гледалаца, који је нов појам са посебним именом — публика. Сличан је пример — дрвета и већи скуп дрвета, тј. шума.

Сада можемо прећи на нашу тему о подели бројева. Полази се као од основе, од скупа свих природних бројева 1, 2, 3, 4, ... 18, 19, ... 12768, ... и тако без краја. Скуп свих тих бројева означава се обично словом **N**. Бројеви 7, 321 или неки други посебан природан број су чланови скупа **N**. Када се каже „скуп природних бројева“ (а не истакне реч скуп „свих природних бројева“) онда се под тим не мора мислити на цели скуп **N**, већ на неки део тог скупа. То је нормално и сасвим са начином изражавања у говорном језику: када се каже да пред излогом стоји скуп људи, онда се тиме не мисли на цело човечанство. У том смислу, речимо, бројеви 7, 10, 11, 16 чине један скуп природних бројева.

Скуп **N** се сада прошири увођењем бро-

ја 0 и негативних бројева -1, -2, -3... и тако се „добива“ скуп свих целих бројева који се често означава словом **D**, ради кратке имене. Испада да се скуп **D** састоји од скупа **N**, броја 0 и негативних целих бројева -1, -2, -3... Они од нас који се буду посветили студијама математике упознаће у алгебри јасну и опрезну изградњу скупа **D** помоћу скупа **N** а нама је горњи опис довољан.

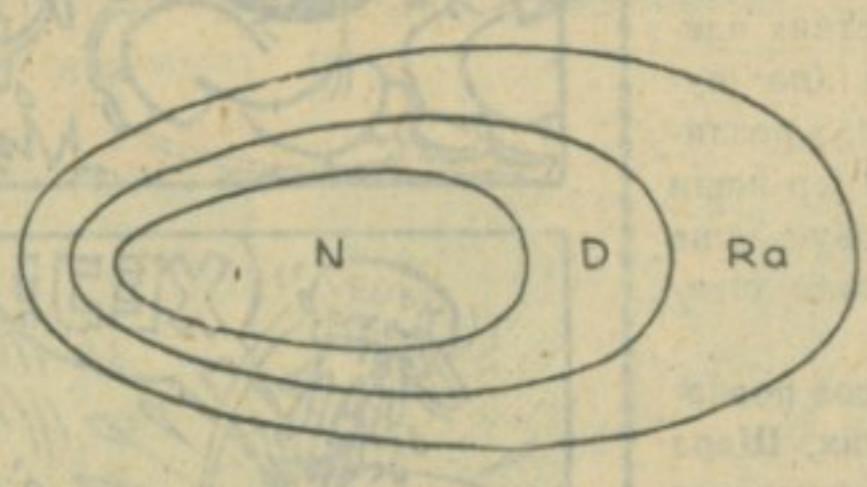
Однос скупа **N** и скупа **D** треба јасно схватити. Члан скупа **N** припада и ширем скупу **D**, док у скупу **D** има бројева (као -3 на пример) који нису у скупу **N**. То је однос сличан односу скупа Београђана и скупа Југословена: сваки Београђанин припада ширем скупу свих Југословена, док у скупу свих Југословена има чланова који нису Београђани. Тај ћемо однос између скупова **N** и **D** приказати шематски, сликом

Идући корак је увођење разломака, бројева „облика“ $\frac{p}{q}$ где су **p** и **q** цели бројеви (чланови скупа **D**) и то **q** не сме бити 0. (Дељење нулом се не може

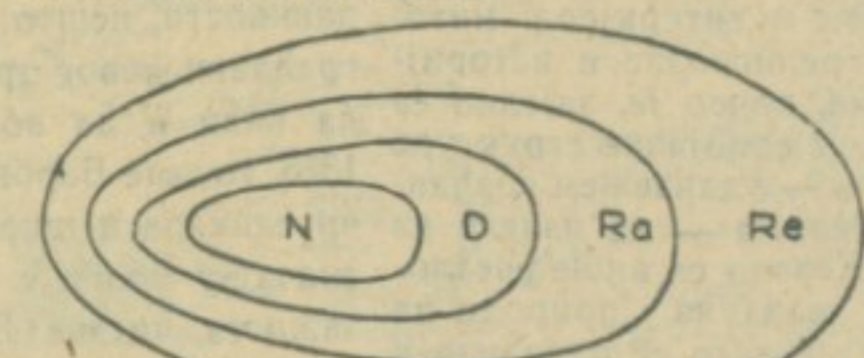
згодно дефинисати, стога је забрањено). На овом ступњу изградње скупа реалних бројева имамо бројеве као што су $\frac{11}{3}, \frac{2}{-7}, \frac{3}{5}, \frac{0}{7}$ ($= 0$), $\frac{7}{1}$ ($= 7$), $\frac{1178}{25}, \frac{1}{3}$, итд. Ако је именилац број

1 или број -1, разломак се „своди“ на цели број, тако да скуп свих разломака обухвата скуп свих целих као свој део. Скуп свих разломака означава се са **Ra** и зове се скуп свих рационалних бројева. Шематски приказ могао би бити

И скуп **Ra** је недовољан јер се не може без бројева као $\sqrt{2}, \pi, \log_{(10)} 7, \sin 13$ и сличних, а њих нема у скупу **Ra**. Скуп **Ra** „додаје се“ још скуп свих ирационалних бројева и тиме је изградња скупа свих реалних бројева завршена. Тај завршни скуп који се састоји од скупа **Ra** и ирационалних бројева зове се скуп свих реалних бројева и означава се често са

Re. Скуп **Re** је скуп свих „бесконачних“ децималних разломака: ако је разломак периодичан, одговара му рационалан број, ако није периодичан онда је то ирационалан број; из тога се види да скуп **Re** обухвата скуп **Ra** као свој део. Коначна шематска слика

Сва проширивања редом од **N** до **Re** изведена су тако да у најширем скупу **Re** важе основни закони у облику у којем важе у основном скупу **N**. Ради очувања тих закона у коначном скупу **Re** мора на пример бити на снази „мистериозно“ правило „(-)·(-) = (+)“, правило због којег је некада, у својој младости, како сам пише француски писац Стедал охладнео према математици и оставио је.

Скуп **Re** се даље на сличан начин не може проширивати. Ми смо описали поделу а нисмо дали дефиницију појма реалног броја. Са реалним бројевима често радимо и не грешимо (ако пазимо), тако да нам права дефиниција за сада није нужна. Тај појам спада у „тешке“ математичке појмове, тј. тешко схватљиве, за чије добро познавање треба дуг период сазревања у човековој свести.

(Настаће се)

ДРУГЕ ЗЕМЉЕ - ДРУГИ ОБИЧАЈИ

Уљудни бедуин такође се служи поетичном формулом: „О, Халма! Кад би мој брат био камила, ја бих га продао да бих купио тебе, Халма!“ Туарег у Северној Африци, као какав средњовековни витез, урезује „њено“ име у камен крај своје куће. Становник Мадагаскара нуди својој изабраници кокосов орах из кога је сам претходно отпио мало млека. При томе обично каже: „Познајем многе биљке али је само шећер на трска по мом укусу“.

ЖИВОТ ЈЕ БИО СПАСЕН

На Цејлону младић саопштава девојци своја осећања мало сентиментално: дарује јој прамен своје косе. Завршетак пољских радова сматра се у Лаосу као најприкладније време за удварање. Увече младе Лаоанке се поређају дуж нарочите платформе огрнувши се марамма јарких боја. Светиљке од кокосових ораха, напизане као на позоришној рампи, осветљавају њихова лица. Младићи чуче испред платформе и својим изабраницама упућују комплименте у стиховима. Свака девојка одговара свом „песнику“ нежно или подсмешљиво што зависи од њених осећања према њему.

Лав Бакуменко, с позивним знаком УАЗЗ, лекар неуролог, недавно је имао занимљив доживљај. Радећи предвече за својом радиостаницом у совјетском граду Северноморском, који се налази изнад поларног круга чуо је из свог пријемника речи пољског радио-аматера с позивним знаком СП9ПЗД. Како је на северној земљиној полулопти владало велико невреме, он је успео једва да разуме да је један човек по имену Мациени из пољског града Ополе, тешко болестан и да му је потребна хитна помоћ у лековима.

и пренео му дијагнозу: гангрена. Требало је брзо радити. Покушао је да успостави везу са неким Московљанином али како је говорио са станице на двадесетметарском таласном подручју није у томе успео. Прешао је на други таласни опсег, таласно подручје од 40 м, да би тамо нашао неког радио-аматера, али изауди.

Време је просто јурило, а стање здравља Мациене се погоршавало. Бакуменко се одлучио — послао је у стар преко своје радиостанице сигнал за помоћ СОС. На његов позив први је одговорио радио-аматер с позивним знаком УАЗТУ из Горкограда. Овај је успео да успостави везу са Централним радио-klubом у Москви. Када су Московљани сазнали колико је порука хитна, радо су пружижи помоћ. Брзо је пренета молба Градској болници. Лекари су предузели хитне мере, а потребни лекови су упућени првим авионом у Пољску.

Брзо је укључио предајник и затражио везу са Пољском. Чуо је само још неке поделности, али је требало сазнати и дијагнозу коју је поставио лекар у Ополи. Зато је одмах позвао СП9ПЗД. Но, услед лоших временских прилика, сигнали су постајали све слабији и на крају су се изгубили. Позвао је другог пољског радио-аматера, СП9АХА, и замолио га да посредује између СП9ПЗД и њега. Овај је то одмах прихватио

и Живот Мациене био је спасен.

Н и у једном од најстаријих летописа није забележено ко је први изрекао једноставне и вечне речи којима млади изражавају своју наклоност: волим вас. Тешко је изрећи те речи. Можда баш због тога код многих народа и данас постоје други традиционални начини о исказивању наклоности.

Самон младић дарива девојку најсочнијим плодовима. На тај начин исказују своју наклоност и младићи из неких племена Јужне Америке. Млади Индијанац из племена Муро, у Гвијани, изражава своја осећања груље и „јуначкије“: он се пред изабраном девојком туче са било којим својим вршњаком да би јој показао колико је јак. Младић из индијског племена Маринера у Перуу изводи пред изабраном девојком ритуалну „игру удварања“.

вајући га руком. Младић наилази иза ње и крај самог њеног уха избацује стрелу испред ње, на пут. Ако се младић свиђа девојци, она подиже стрелу ножином прстима, баца је у вис и хвата слободном руком одржавајући при томе крчаг у равнотежи.

Да почнемо од далека — са Аустралијом. У домородчким насељима млади Аустралијанац ставља на главу „чилару“ — капу од коже опосума натрпану еукалиптусовом кором. За појас везује „лонка-лонка“, нарочити украс од шкољки. Украсивши се тако, младић се труди да се, што је чешће могуће, појави пред очима своје изабранице. При томе он путује, али „чилара“ и „лонка-лонка“ одају његова осећања.

Племена Мавајана једно је од малобројних у Јужној Америци где девојка прва исказује своју наклоност. Она то чини тихо и дирљиво: одлази на поље где ради њен изабраник и помаже му у пољским радовима.

Младић са Нове Гвинеје такође брзо исказује своју наклоност. Он долази девојци и глади је по образу пљоснатим комадом дрвета на чијој је супротној страни својом руком урезао традиционални орнамент. Овај поступак раван је просидби.

У индијским насељима Северне Америке понегде се задржао стари обичај. Девојка уплиће косу у облику два ваљка који симболизују цветове тикве — амблем чистоте и чедности. Таква фризура значи да млада Индијанка још нема свог изабраника. Тада њој долази младић који је њу олабрао и пребацује јој преко главе крај свог шареног ортгача.

На Новом Зеланду младић дарује девојци ужу на коме је везано неколико чворова. Али, претпоставимо да „наш“ младић има супарника. Тада обочица долазе предмету својих чежњи и вуку је за руке на разне стране. Тај који је „надвуче“ воли је јаче и оданије.

У Анголи ритуално исказивање наклоности представља читав обред. Млада Африканка носи толико наручница и огрлица колико има сталних поклоника којима не узвраћа осећања. Онда одлази на реку, пуни крчаг водом и носи га на глави придржа-

БАРБИЗОН

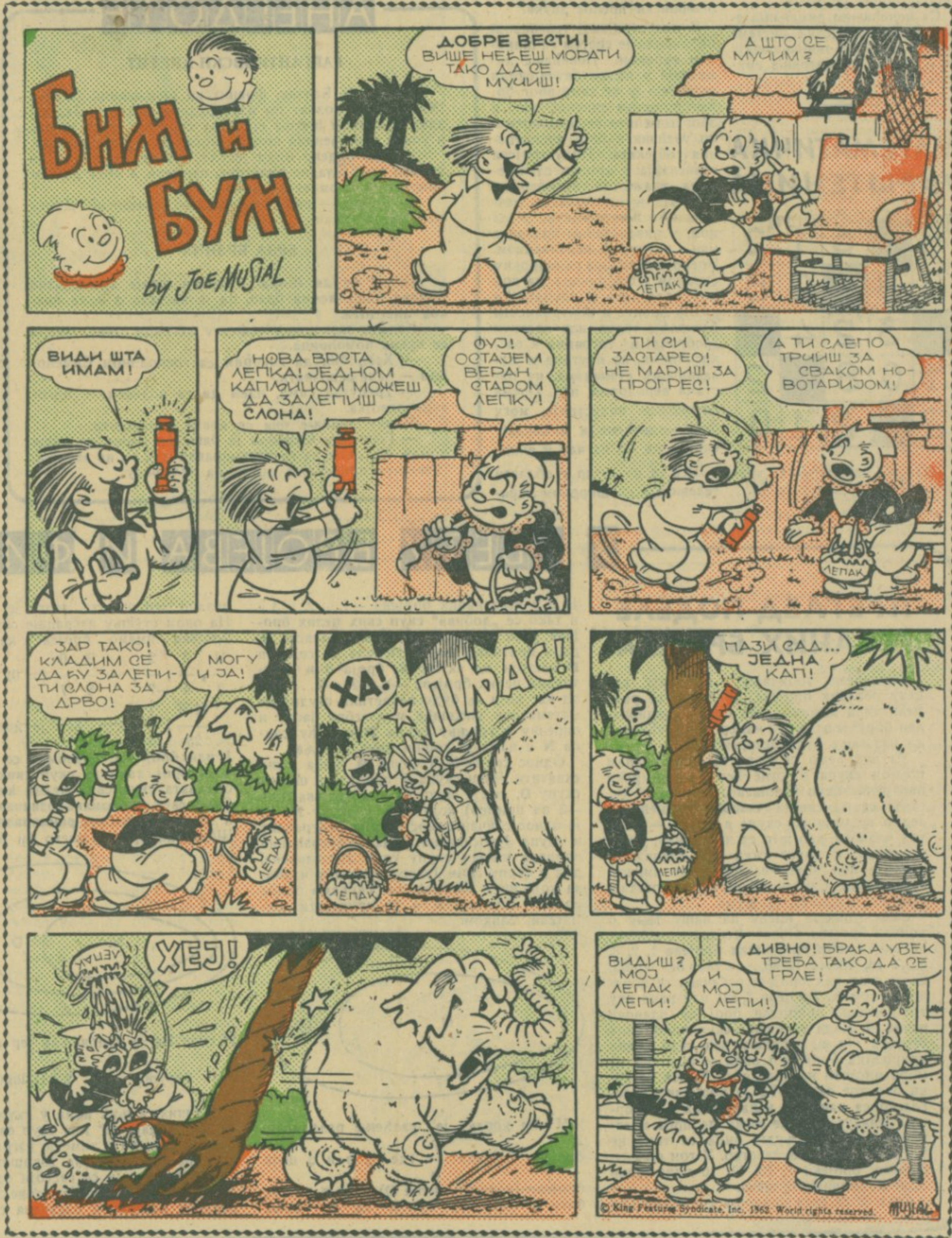
У живописно село Барбизон крај Фонтенблоа почео је од 1830. године чешће да долази сликар Теодор Русо. Одушевљен лепотом његове природе он слика на самом пољу и у шуми. Дотадашњи обичај да се сликају у атељеу само помпезни портрети и ентеријери, митолошке, религиозне и историјске теме, почео је, заједно са променом социјалне структуре друштва — уздицањем грађанског staleжа — да излази из моде. Желео се више светлости и ваздуха, „природе на извору“, и зато се одлазило у њу.

Сунца, Стари храстови, Јесен, Село Барбизон. Његово омиљено место постаје средиште сликара, права школа која је према месту и названа барбизонска. За њено име везан је нов правац у сликарству који пружа аспект стварности и садашњости, нешто блиско, што грађани новог друштва може да види и да воли. Све до 1875. године Барбизон привлачи сликаре и школа одиграва значајну улогу у развоју пејзажиста читаве Европе. Она је претходник и зачетник плењеристичког правца (на пуном, чистом ваздуху), а реализам се тек наслуђује јер њени чланови ипак нагињу више поетичним и идиличним штимунзима.

Поред Теодора Русоа познати су, између осталих, Шарл Франсоа Добини и анималист (који је нарочито волео да слика животиње) Константин Троян али је свакако врхунац достигао својим пејзажима, са изванредно финим и сребрнатим тоновима — Кампиј Коро (1790—1875). У Народном музеју у Београду налази се његов пејзаж „У омиљеним дрвима (Залазак

сунца, Стари храстови, Јесен, Село Барбизон). Његово омиљено место постаје средиште сликара, права школа која је према месту и названа барбизонска. За њено име везан је нов правац у сликарству који пружа аспект стварности и садашњости, нешто блиско, што грађани новог друштва може да види и да воли. Све до 1875. године Барбизон привлачи сликаре и школа одиграва значајну улогу у развоју пејзажиста читаве Европе. Она је претходник и зачетник плењеристичког правца (на пуном, чистом ваздуху), а реализам се тек наслуђује јер њени чланови ипак нагињу више поетичним и идиличним штимунзима.

Од 1847. године Русо се стално насељава у Барбизону и слика пејзаже увек са њему омиљеним дрвима (Залазак

БЕШУМНИ КЉУЧ

Бешумни кључ за кућне браве производи се у Западној Немачкој. Намењен је станарима који се касно ноћу враћају кући и сада могу да откључавају врата стана потпуно нечујно. Кључ је начињен од једне специјалне пластичне масе веома јаке и отпорне, па према томе и несаломљиве. Кључ је лак као перо, не цепа цеп и без икакве шума откључава браву.

Пре него што је пуштен у продају овај бесшумни кључ је испробаван на педесет хиљада брова а за то је, кажу творци и произвођачи, било потребно пуних три године. Најзад, кад се показало да кључ има све набројене квалитете приступило се његовој масовној изради.

ИСТОРИЈА У СЛИКАМА

ЛАМПЕ СА ДИВЉЕГ ЗАПАДА

С ЛЕВА НА ДЕСНО: 1. ЛАМПА ЗА ВУРУ; 2. ЛАМПА НАЗВАНА ВЕТИ; 3. ОБЕШЕНА О ТАВАНУ РОЧЕСТЕР ЛАМПА; 4. РУЧНА РОЧЕСТЕР ЛАМПА; 5. АРГАНД ЛАМПА; 6. АРГАНД ЛАМПА СА РЕЗЕРВОАРОМ ЗА ГОРИВО СА СТРАНЕ; 7. ЛАМПА СА КАМФОРМ И 8. ВИСЕЉА МЕСИНГОВА РОЧЕСТЕР ЛАМПА

Џемс подиже своју винчестерску: са прстом на обарачу трудио се да продере погледом кроз трепераву светлост која је играла у црној ноћи. Неко је ишао са фењером: пријатељ или непријатељ? У сваком случају приближавао се месту где је стајао Џемс. Због чега га је пратио?

— Ко то иде?

— А шта ви хоћете?

— Ја сам Џемс, курир „Пони експреса“, тражим поштанску станицу.

— Добро, срећа што смо вас чули, ми смо дошли на ваш позив.

— Ух! Значи, ја сам прошао поред станице а нисам је ни видео!

— Није ни чудо, кад је ноћ без месечине. Дођите, осветлићу вам пут мојом лампом.

У време освајања Дивљег запада, фармерима је за осветљавање кућа служила ватра са огњишта и свеће. Много доцније, пронађене су и произвођене лампе са уљем, нарочито са китовим уљем и петролејом. На слици видите једну малу колекцију различитих лампи које су употребљаване некад на Дивљем западу.

Јесће ли ВЕК чврш да...

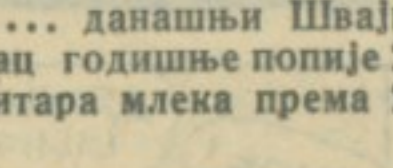
... у селу Беље у Баранји налази се барокни дворак који је у првој половини 18. века подигао Еуген Савајски после победе над Турцима.

... Енглеска пропорционално површини своје територије има највећи број мостова.

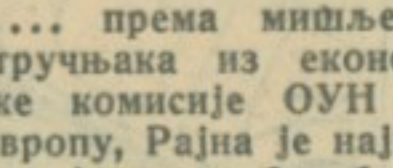
... енглески адмирал Нелсон (1758—1805), победник у биткама код Абукира и Трафалгара имао је штап који му је истовремено служио и као доглед, а осим тога се у њему налазила бусола, кутија са картама и документима, прибор за писање и пеканница.

... данашњи Швајцарци годишње попије 200 литара млека према 250 литара према некадашњих десет.

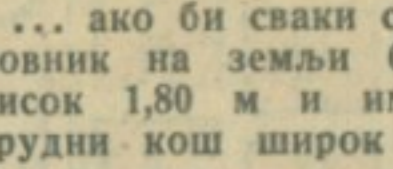

... према мишљењу стручњака из економске комисије ОУН за Европу, Рајна је најплављивија река због бањања у њу индустријских отпака чији проценат износи 65%, од становништва 30% и пловидбе 5%. Да би се Рајна очистила комисија предлаже да се направе водоводне цеви које ће примати загађене воде и одводити их до фабрике за пречишћавање.

... ако би сваки становник на земљи био висок 1,80 м и имао грудни кош широк 45 см, сви људи којих има око 3 милијарде, стали би у једну кошу са странама од 1.200 метара.

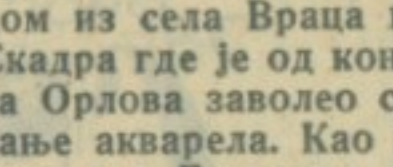

... Коста Милчевић, поред Милана Миловановића, наш први импресиониста, био је родом из села Враца код Скадра где је од конзула Орлова завеле сликање акварела. Као почетник у Београду, где је сликао фирме, потписивао се Врачанин.

... у Рисуу је била најстарија ковница новца у нашој земљи, за време Илира. Један енглески археолог нашао је ту извесан број илирских новчића са натписом дотада непознатог илирског краља Балаја.

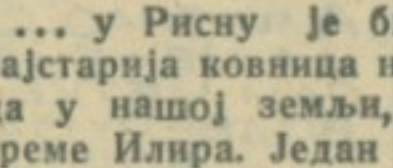
... Немци су попили 61,1 милион хектолитара пива у 1962. години. Када се та количина раздели на грађане старије од 15 година, то представља по 136 литара.

... Немци су попили 61,1 милион хектолитара пива у 1962. години. Када се та количина раздели на грађане старије од 15 година, то представља по 136 литара.

... Немци су попили 61,1 милион хектолитара пива у 1962. години. Када се та количина раздели на грађане старије од 15 година, то представља по 136 литара.

... Немци су попили 61,1 милион хектолитара пива у 1962. години. Када се та количина раздели на грађане старије од 15 година, то представља по 136 литара.

... Немци су попили 61,1 милион хектолитара пива у 1962. години. Када се та количина раздели на грађане старије од 15 година, то представља по 136 литара.

УКРШТЕНЕ РЕЧИ

Водоравно: 1) наша река; 4) течност која се добија цеђењем воћа; 7) бог љубави код старих Грка; 9) птица селица; 10) најмекши минерал; 11) наша река; 12) пера од Пуччија; 14) врста ескортинг брода; 16) француски сликар (Пјер); 17) отац (слова); 19) лична заменица; 20) град у Француској; 22) иницијали нашег књижевника („Окамењено море“); 23) јужно воће; 25) историјско брдо код Ниша; 27) град у Венецији; 30) планина у Бујварској; 32) амерички књижевник („Ана Кристи“); 34) врста пса; 36) личност из Дизнијевих стрипова; 37) летонис; 38) лична заменица; 39) личност из Толстојевог романа.

1	2	3		4	5	6
7			8		9	
10					11	
		12		13		
			14			15
16					17	18
19		20		21		22
23	24			25	26	
		27		28		
29						31
32	33			34		35
36				37		
38						39

Усправно: 1) једно годишње дрво; 2) папагај; 3) град у Француској; 4) врста музичке композиције; 5) похвална песма; 6) буре; 7) род стога; 8) збирка новела Раника Маринковића; 9) птица певачица; 14) драма од Шекспира; 15) збирка географских карата; 18) град у Немачкој; 19) град у Француској; 21) прилог за време; 24) наша река; 25) река у Француској; 28) ен-град у Белгији.

глески песник (17. в.); 29) језеро у Италији; 31) наша хидроцентрала; 33) место на Јадрану; 35) град у Француској; 28) ен-град у Белгији.

РЕШЕЊЕ ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА

Водоравно: 1) сир; 4) ров; 7) Амстердам; 9) Тот; 11) ара; 12) О. К.; 13) ФАП; 13) „Дор“; 19) Саир; 18) анас; 20) ало; 21) Кор; 22) Истра; 23) теа; 27) али; 29) Вис; 31) спрнетност; 34) уа; 35) РАИ; 36) ТВ; 37) Акра; 38) Тара; 41) над; 42) дар.

Усправно: 1) смоква; 2) Ист; 3) ит; 4) ПР; 5) ода; 6) Варвар; 7) Атос; 8) Еда; 9) Марс; 13) Фрост; 14) Патра; 17) или; 19) нов; 23) Теута; 24) алпака; 26) Вистра; 27) Асуан; 28) ир; 29) во; 30) ствар; 32) ера; 33) нит; 38) Р(адоје) (Домановић); 40) Ад.

СА УТАКМИЦЕ НА ХЕЛИКОПТЕР

За време једне недавно одржане утакмице у аргентинском граду Понтенуово, судија је својим одлукама изазвао незадовољство публике. После игре гледаоци су опколили зграду где се судија био сакрио. Полиција је једва задржавала разјарене навijaче. Срећом, у том тренутку изнад игралишта се појавио један хеликоптер. Судија је искористио ту прилику: узврпо се на кров, а затим преко најлонских лествица које су спустиле из хеликоптера докопао се „машине“ и одле-

тео праћен бесним повикама и претњама. Срећно изведена „операција спасавања“ побудила је аргентинску полицију да заведе „дежурну хеликоптерску службу“ за спасавање угроженних фудбалских судија.

Епидемија плетења

Вешти статистичари су израчунали да жене у Енглеској за један једини дан исплету толико вуне да би се саставеним нитима могла готово три пута омотати земљина кугла. Рукот исплетене ствари тријумфују у Енглеској као никад: то је постола права епидемија — за осам месеци исплетено је 14,8 милиона кг. вуне.

Најбрже говоре

Најбрже од свих народа на свету говоре Французи — просечно 350 слогова у минути. Јапанци изговоре 310, Немци 250, Енглези 220, Холанђани 190 слогова. Најспорије говоре народи са Јужног мора који изговоре и мање од 50 слогова у минути.

Проба срчаности

Међу омладином у јужно-родезијском главном граду Солзберију ушла је у моду нова „проба срчаности“: крађа змија из градског зоолошког врта. До сада је из одељка за гмизавце зоолошког врта nestало 50 змија. У почетку су омладинци крали мале и неопорне змије, а затим су се охрабрили и „прешли“ на отровнице које се држе затворене у стакленим кавезима. Сумња је због тога пала на још недорасле дечаке јер је запажено да се пре сваке крађе догађало да се једна група окупи око чувара и заспе га питањима, очигледно у намери да му одврати пажњу од кавеза и тиме пружи могућност другој групи да украде змију.

НАПРАВИ САМ

А Ж У Р

ПАНТЉИКА У ДЕКОРАЦИЈИ

Обично веселих боја пантљике, било да су наштампане, везене, проткене, не употребљавају се једино за украс женских тоалета, већ и за најразноврсније декорације.

У сликама под бројем 1, 2, 3, пантљике су послужиле као украс рамова за фотографије. Најпре начините од чаршифа картона оквир према жељи, — округло, овално или правоугласто. Са спољне стране прилепите пантљичку помоћу лепка пазећи при томе да углове лепо формирате, а овални или округласти рам лакше вам је да обмотате пантљичком.

Довољно широком и лепих боја пантљичком можете да украсите завесе и истом да украсите прекривач и округли јастук на заглављу лежача (сл. 4).

Ако волите да вам књиге буду уредне направите им корице од брисол папира а затим дуж ивице прилепите пантљичку као украс. Уколико имате више књига од једног истог писца, декоришите им корице на исти начин и пантљичком исте боје.

Пантљичком можете да оживите абажур за своју стону лампу.

Лепо везана машина и свет направљен од ње украсите и вашу округлу или четвртасту кутију за разноврсне ситнице.

И савиета украсена пантљичком детаље пријатно исто као и корица за хартије од пружа или подметач од лике — ако кроз њихове пречаче провучете пантљичку одговарајуће боје.

Уколико имате армена и волите да се бавите ручним радом дајемо вам неколико детаља о ажуру, који изгледа, никад не излази из моде. Осим тога што даје лепши изглед и најпросторији мариони, салвети или столњачу, ажури ће украсити и омот за књигу од јуте (сл. 5) или савиете за рубље (сл. 6) као и безброј других ствари све до ваших блузе.

Ажури се прави на следећи начин: извадите дрво шест (више или мање) жица из ткањине на жељеној дужини. Радите са налицја и го с лева на десно, лугом фином иглом и концем исте боје као и ткањина. Али, ако баш хоћете да направите ефекат вољете употребити и конци друге боје, нарочито на оклиру столњача.

Пртежи од 1—4 вам приказују како да хватате жице кад радите ажури.

1: подвучите иглу с концем испод групе од 6 (више или мање) жица према томе да ли желите да вам буду дебели или тањи стубићи, и то с десна налево.

2: забодите иглу у ивицу ткањине десно од жица испод којих сте управо прошли.

3: ухватите иглом другу групу жица и радите тако целом дужином, пазећи да увек узимате исти број жица.

4: исто ћете то урадити и на другој ивици, само овога пута имаћете лакши посао — већ су одређене групе.

Можете урадити и више паралелних ажура, или их распоредити у коцке или како већ сами желите.

Пртеж бр. 5: уложак за салвете.

бр. 6: савиете за рубље

бр. 7: гарнитура за сто (миље и подметач за чаше и флаше)

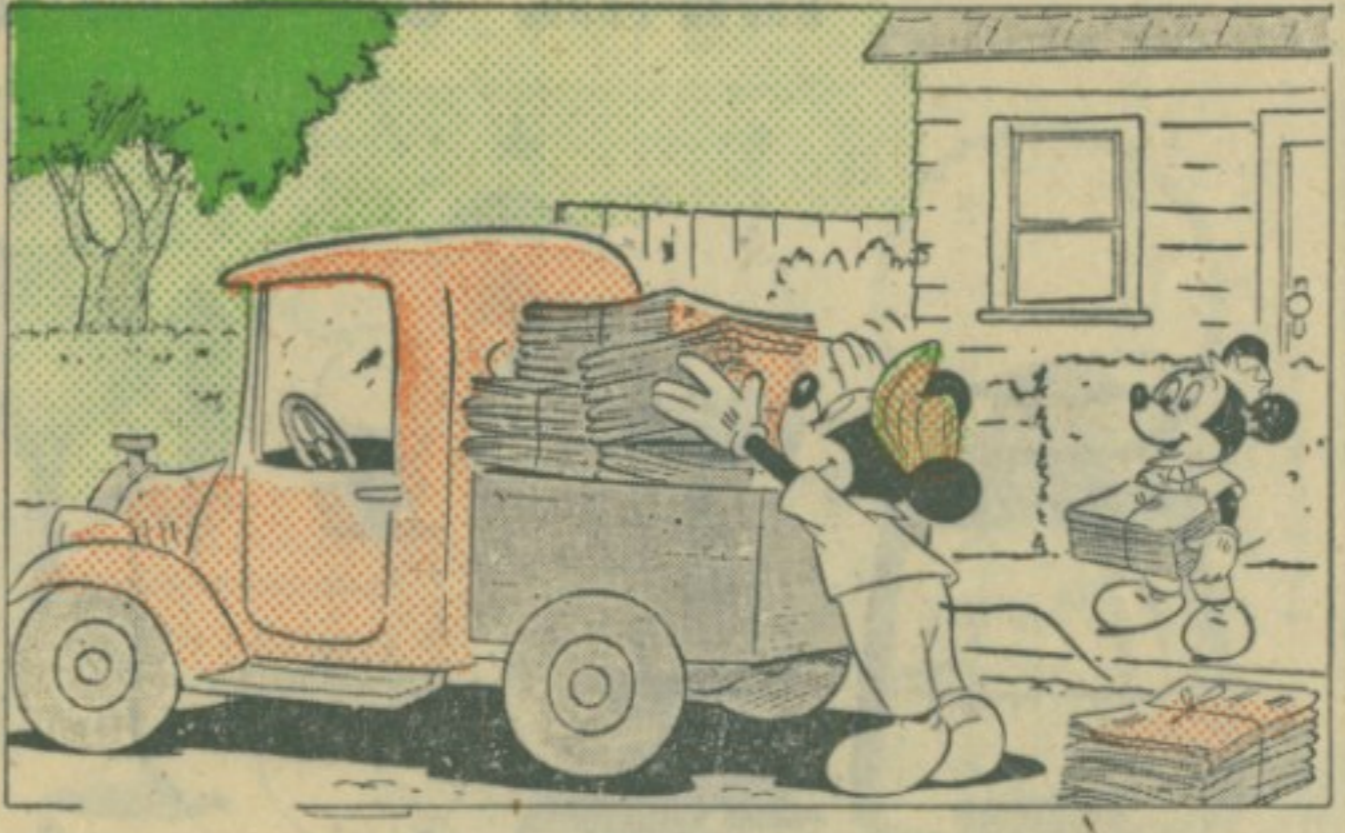
бр. 8: сет за ручавање и

бр. 9: марионца (у углу који образују ажури извесите монограм).

МИКИ

by WALT DISNEY

ИЗНАЈАР

Ква-Ква!

Увећује Паја Патак

ИЗВАНРЕДАН СТРЕЛАЦ

Пролазио Паја Патак кроз село у коме се на одмору налазио Шиља. Са изненађењем је видео на тарабама, зидовима кућа, дрвећу, наиртане кругове и у њима тачно у средини руке од метака. Кад се распитао сазнао је да су то Шиљини подвизи.

— Па, Шиљо — похвали га Паја — ти си изванредан стрелац!
— Ма, не — одговори искрено Шиља, — ја прво пуцам, а онда направим круг уз кредом.

ДУБОКО ПОШТОВАЊЕ

Дошла Белка лекару и кокетно му се пожалила:
— Драги докторе, оседела сам пре времена. Имате ли нешто за ове моје седе власи?
— Дубоко поштовање, госно Белка! — одговори доктор.

ЦЕО МЕТАР

Паја забринуту пита Гају:
— Да ли ти је мало пала жива у термометру?
— Јесте — скрушено рече Гаја.
— Колико?
— Цео метар, — уздахну обеснећак — управо ми је иснао из руке.

ШТА ЧИТА

Белка сва узнемирана буди Шиљу.
— Шиљо, неки лопов је у библиотеци.
— Добро — каже Шиља бунован, — а шта чита?